...ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...рят-Монголой ҮНЭН

№ 47 (7955)
ФЕВРАЛИИН 23
ЧЕТВЕРГ
1956 он

Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно ...едэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

Эб найрамдалай политикые шууд сэхээр бэелүүлхэ зуураа, манай парти хадаа советскэ гүрэнэй шэн зоригто, алдаршанхай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые—манай армиие, флодые, авиациие эсэшэгүй бэхижүүлхэ, тэдээниие эгээл түрүү техникээр зэбсэгжүүлхэ, тэдэнэй личнэ составай политическэ мэдэрэлые, дайшалхы шадабариие дээшэлүүлхэ хэрэгые өөрынгөө тон шухала уялга гэжэ тоолоно.

(Партиин XX съездэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл. КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ).

...оронoo найдамтайгаар хамгаалагша

...XX съездын түүхэтэ ...нүүдээр бии болгогдоһон ...ба ажалай угаа ехэ ...жэлэй оршон байдалда ...Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэ...ахи ойе тэмдэглэжэ бай...

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ...һан үдэрые—февралиин ...рые оромнай бүтэдэара...р гэжэ жэл бүри тэмдэг...а. Немецкэ эзэмдэгшэдые ...Псков шадар 1918 ондо ...н Сэрэгэй илаһан түрүү...ануудые хүндэлэн, энэ ...болгогдоһон байгаа.

...стическэ партяар хүтэл...н Советскэ Зэбсэгтэ Хү...жэлэй туршада оршожо ...раа, алдарта дайшалхы ...ажа гараа.

...щиин ба граждаиска ...элнүүдтэ манай зэбсэгтэ ...империалистическэ арбан ...нүүдэй сэрэгүүдые, бур...помещигүүдэй контррево...а сохёод, Агуухэ Ок...лалтануудые, залуу Со...еспубликын бэеэ даанхай ...аршалан хамгаалаа һэн.

...ажахын һэргээгдэһэнэй ...айнай урда тээхи табан...үедэ Советскэ Союз бол...а гэзгдэнги орон байхаяа ...индустриально-колхозно ...алистическэ гүрэн болоо ...омикын ургалта, техниче...й ехэ дэбжэлтэ манай Зэб...нүүдые шухала хэрэгтэй ...ээр хангаха арга олгоо ...гүүдэй дайшалхы ба по...болэдхэлэй шанар жэл...һайжаржа, мэргэжэл ...андна шэнэ кадрнууд бии ...сэргшэдые политическэ, ...культурна талаарнь хү...нягта һайн системэ бии ...ом.

...арадай амгалан тайбан ...хёохы ажалые хёрхоор ...алагша манай армиин ...периалистическэ арьяатан ...оло дахин үзэһэн байха. ...1945 онуудта болоһон Эсэ...хамгаалгын агуухэ дайн ...адай, тэрээнэй армиин зо...алые ба материальна хүсэ...шалгаһан айхабтар ехэ ...болоһон юм.

...нистическэ партяар удари..., бүхы советскэ арадаар ...һэн манай Зэбсэгтэ хүсэ...листска эзэмдэгшэдтэ эсэр...ай гол бэрхэшээлые бэеэ...гаража, гитлеровскэ ...е бута сохин, энэ дайниие ...гэлдэрөөр дүүргэһэн бай...листска Германиин илагда...үлээр дүрбэн һара болоод ..., Советскэ арми империа...скэ Японии сэрэгэй гол бү...байһан Квантунска армиие ...ёод, тиигэжэ дэлхэйн хоёр...йнай дүүрэхэ ябадалые түр... байтаа.

...мын хүсэнүүдтэ эсэргүү ...хэхэдээ Советскэ армиин ба ...демократиин оронуудай тии...бии боложо байһан арми...хооpондохи дайшалхы хани ...хүгжэн бэхижэжэ байгаа

тиингаа хүтэлбэри доро ябажа, дайнай шархануудые бүримүһэн эдэгээгээд, мүнөө үедэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ база болгошо хүндэ индустриие хүсэтэ ехээр дэбжээһэнэй үндэһэн дээрэ хүдөө ажахые, бусадшье һалбаринуудые үргэн ехээр дээшэлүүлхэ гайхамшагта программа бэелүүлжэ байна.

Эб найрамдал аршалан хамгаалхын, арадуудай хоорондохи этигэлсэлые ба тэдэнэй хани барисаае бэхижүүлхын тулада манай парти, правительство бүхы юумэ хэдэг байна. СССР-эй Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоое 640 мянган хүнөөр хорооxo тухай Советскэ правительствын шиидхэбэриие Обороны министерство тогтоогдоһон болзор соонь хүсэдөөр дүүргэһэн байна. Тиихэтэй хамта правительство болбол 1956 ондо сэрэгэй гаргашые 10 миллиард шахуу түхэригөөр бага болгоо. Порт-Артурай ба Порккала-Уддай базануудтахи сэрэгүүд гаргагдаа. Арадай демократиин оронууд — Польша, Чехословаки, Венгри, Румыни, Болгари, Албани Советскэ Союзһаа жэшээ абаа, зэбсэгтэ хүсэнүүдээ 180 мянган хүнөөр хороогоо. Эдэ бүгэдэ ямар удхатайб гэбэл, Советскэ Союз ба арадай демократиин оронууд уласхоорондын түгшүүрил һуларуулхын тулада үгөөрөө бэшэ, харин бодото хэрэг дээрэ хэмжээнүүдые абажа байна.

Гэбэшье, уласхоорондын харилсан ажаллалга эрхилхэ политикые эзэрхэг түримхэй этэгээдүүдэй буруушаадаг байһые советскэ арад хараагаа абангүй байжа шадахагүй юм.

Советскэ Союз хэндэшье заналта хэдэггүй, хэндэшье добтолго хэхые хүсэдэггүй. Зүгөөр, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хорооxo ба атомна зэбсэг хориxo тухай хэлсээн үшөө баталагдаагүй, бата бэхи эб найрамдал хангаха лаб найдабариин мүнөө дээрээ үшөөл үгы байһан дээрэһээ дайсадай ямаршье хорото аашын бидэндэ аюултай байхагүйнь тулада Эхэ оронойнгоо интересүүдые сохом хамгаалжа шадахаар—тиимэ Зэбсэгтэ хүсэнүүдые барижа байха баатай болонобди.

Оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха шадабари тухай парти, правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолгын ашаар Советскэ Зэбсэгтэ хүсэнүүд үндэһөөрөө шэнэдхэн байгуулагдаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай дүүрээд байһан үеынхидэ орходоо шанарайнгаа талаар нилээд урагшаа дабшаа.

Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд ба манай союзнигуудай арминууд өөһэдынгөө арадуудай һаруул һайхан ерээдүйн түлөө тэмсэхээр, арадуудайнгаа интересүүдые ами наһаяа гамнангүйгөөр хамгаалхаар бэлэн байһан сэрэгшэдэй үнэхөөр ахадүүгэй, эбтэй этэй бүлэ мүн болоно. Энэ хадаа капиталистическэ лагериин зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ орходоо манай хүсэ шадалай булюу байһые харуулна.

Партиин XX съездэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл соо нүхэр Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ һэн: **«Эб найрамдалай политикые шууд сэхээр бэелүүлхэ зуураа, манай парти хадаа Советскэ гүрэнэй шэн зоригто, алдаршанхай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые — манай армиие, флодые, авиациие эсэшэгүй бэхижүүлхэ, тэдээниие эгээл түрүү техникээр зэбсэгжүүлхэ, тэдэнэй личнэ составай политическэ мэдэрэлые, дайшалхы шадабариие дээшэлүүлхэ хэрэгые өөрынгөө тон шухала уялга гэжэ тоолоно. Советскэ хүнүүдэй амгалан ажалые һэрэмжэтэйгээр сахижа байгаа зэбсэгтэ хүсэнүүд социалистическэ Эхэ оронойнгоо үмэнэхи үүргые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ гэжэ советскэ арад этигэжэ шадаха байна».**

...ай үедэ Советскэ сэрэгэй ...о хэлбэриишэгүйгөөр хүгжэн ...э байһан юм. Тиихэдэ, ...ю Главнокомандовани хадаа ...дэй дайшалхы ябуулгануу...дамар бэрхээр хүтэлбэрил...гаа.

...э ороноо хамгаалгын Агуухэ ... манай арадай туйлаһан ... уласхоорондын угаа ехэ уд...ртай байба. Советскэ сэрэ...туу шанга тэмсэл соогуураа ...дээрхи түрүүшын социалис...гүрэнэй эрхэ сүлөө ба бэеэ ...й байдалые аршалан хамгаа...эр Европын арадуудые ...ө, бүхы дэлхэйн арадуудые ...ска боотолшолгын аюулһаа ..., Тиихэдэ, империализм ...бүри һулараа, Европын ба ...ээдэ хэдэн оронууд империа...хахасажа, тэндэ арадай де...ческа засаг тогтоогдоо.

...ай һүүлээрхи үедэ советскэ ...болбол Коммунистическэ пар-

Коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ советскэ арадые зоригжуулагша ба хүтэлэгшэ агуухэ хүсэн—Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

Советскэ хүнүүдэй амгалан ажалые һэрэмжэтэйгээр сахигша манай Зэбсэгтэ хүсэнүүд мандаха болтогой!

...тскэ Армиин 38 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан

...нэй Бурят-Монголой Ленинэнто оперо ба баледэй театр ...байһан соо Советскэ Армиин Далайн-Сэрэгэй Флодой 38 ...ойдо зорюулагдаһан баярай ...үсэгэлдэр үдэшэ болобо. ...республикын болон городской ..., советскэ, профсоюзна ор...ануудай түлөөлэгшэд байлсаба. Советскэ Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой 38 жэлэй ойтой дашарамдуулан городой ажалшадай, мүн ниитын организацинуудай коллективүүдэй түлөөлэгшэд амаршалгын үгэнүүдые хэлэһэн байна.

Баярай суглаанай һүүлээр концерт болобо.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд

СЪЕЗДЫН ДНЕВНИК

Февралиин 21-нэй үглөөнэй заседани

Февралиин 21-дэ, Москвада, Кремлёвско Ехэ Ордон соо, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

1956—1960 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд тухай ээлжээтэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгээ съезд эхилбэ.

Түрүүлэгшээр һууһан нүхэр **И. Г. Кэбин** СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Н. А. Булганинда** элидхэл хэхыень үгэ үгэбэ. Делегадууд ба айлшад нүхэр Булганиниие нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Бүхы үглөөнэй заседани дээрэ үргэлжэлһэн нүхэр Н. А. Булганинай элидхэлые съездэ хабаадагшад тон ехэ анхаралтайгаар шагнаһан ба оло дахин ехээр һайшааһан байна.

Февралиин 21-нэй үдэшын заседани

Үдэшын заседани дээрэ нүхэр **Е. А. Фурцева** түрүүлэгшээр һууба. 1956—1960 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэбүүд тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд тухай нүхэр Н. А. Булганинай хэһэн элидхэлээр үгэ хэлэлгэн эхилбэ.

М. А. Яснов (РСФСР) түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Нүхэд Н. С. Хрущевой, Н. А. Булганинай элидхэлнүүд соо зургаадахи табанжэлдэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые дам саашадань хүгжөөхэ тушаа манай партиин табиһан туйлай ехэ зорилгонууд эли тодоор харуулагдана. Энэ хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганuудые бэелүүлгэ хадаа манай ороной индустриальна хүсэ шадалые улам ехэ болгохо, хүдөө ажахые эрид шууд хүгжөөхэ, советскэ арадай материальна ажана байдалые һайжаруулха хэрэгые хангана, гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэнэ.

Зургаадахи табанжэлдэ Российска Федерациин арадай ажахын ямараар хүгжэхэ байһан тухай нүхэр Яснов саашадань хэлэбэ. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1,7 дахин ехэ болохо юм. Арадай ажахын аша туһада Сибириин барагдашагүй баян промышленна түүхэй эдэй ресурснууд хэрэглэгдэхэ ба энэ хадаа ойрын арбан жэлэй хугасаада электроэнерги үйлэдбэрилхэ, нүүрһэ малтан абаха талаар манай орон доторхи тон ехэ база болгогдохо байна. Республиканска промышленность табанжэлэй эсэстэ бүхы Союз дээрэ абаад харабал бүд нэхэлгын 78 процентыень, гутал оёлгын 60 процентыень, мяха үйлэдбэрилгын 55 процентыень, малай тоһон ба һүнэй бусад продуктнуудай 59 процентыень үйлэдбэрилэн гаргаха байна.

Директивэнүүдэй проектын ёһоор СССР-эй колхозууд болон совхозууд газартаряалангай ажахые ба малажалые эрид шууд хүгжөөхэ байна. Российска Федерацида оросһото культурануудай тарилгын талмай 10 миллион гектарһаа бага бэшээр дээшэлхэ байна.

Российска Федераци Украинска ССР хоёрой хоорондо, мүн элэ республиканууудай областьнууд хоорондо социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ тушаа нүхэр Кириченкын дурадхалые бүримүһэн һайшаанабди, гэжэ нүхэр Яснов хэлээ. Иимэ мүрысөөн хүдөө ажахые эрид шууд хүгжөөхэ тушаа манай партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехээр нүлөөлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Удаань нүхэр **К. Т. Мазуровта** (Белорусска парторганизаци) үгэ үгтэбэ. Нүхэр Булганинай хэһэн элидхэл соо хүндэ индустриие хүгжөөхэ тушаа партиин нангин хараа шугам эли тодоор харуулагдана. Хүндэ индустриие булюу ехээр хүгжөөлгэ социалистическэ экономикые ба манай ороной оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлгын үндэһэ һууринь мүн.

Белорусска ССР-тэ табанжэлэй туршада промышленностиин валовой продукци 1,7 дахин ехэ болгогдохоор хараалагдана.

Гэхэтэй хамта Белоруссиин компарти хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай асуудалда тон ехэ анхаралаа хандуулна, гэжэ нүхэр Мазуров хэлэбэ. Колхозуудые тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхэ тушаа хэмжээ абтажа байна. Колхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ эдэбхитэдэй дундаһаа мянгаад коммунистнууд эльгээгдэһэн ба мүн олон тоото мэргэжэлтэд хүдөө ажахыда гаранхай.

Директивэнүүдэй проектдэ Белоруссиин ажалшадай оруулһан дурадхалнууд тухай нүхэр Мазуров саашадань хэлэбэ. Жэшээнь, Республикын колхозуудые олооронь электрификацилха тухай табанжэлэй түсэбтэ оруулхыень дурадхаа.

Нүхэр **Н. И. Беляевта** үгэ үгтэбэ.

Тэрэ хадаа үгынгөө ехэхэн хубиие хүдөө ажахын асуудалнуудта зорюулба. КПСС-эй ЦК-гэй тоосоото элидхэлдэ хэлэгдэһэнэй ёһоор, орооһо тарянай ургасые эрид дээшэлүүлэн, мүн шэнэ ба боро газар элдүүрилгые дам саашадань үргэдхэжэ, зургаадахи табанжэлэй эсэстэ орооһо тарянай жэл бүриин валовой сутлуулбариие 11 миллиард пүүд болгохо гол зорилготой байнабди. Мүн энээнтэй хамта техническэ культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ ба хартаабха, овощь тарилгые үргэдхэхэ шухала байна.

Хүдөө ажахын продуктнуудые иимэ ехээр үйлэдбэрилгые хангаха арга нүхэсэл бии гэжэ хэлэбэл: хүдөө тосхондо социалистическэ формоор ажахые эрхилхэ ябадал бүримүһэн хангагданхай, олон тоото МТС-үүдтэйбди. Мүн манай хүсэн түгэлдэр социалистическэ промышленность хүдөө ажахые мүнөөнэй түрүү техникээр хангана, хүдөө ажахыда хэдэн зуу мянгаад мэргэжэлтэд ба эмхидхэгшэд хүдэлмэрилнэ.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ арга боломжонуудай угаа ехэ байһаниие шэнэ ба боро газарые элдүүрилгэ дээрэ хэгдэһэн асари ехэ хүдэлмэри эли тодоор харуулна.

Орооһо таряа үйлэдбэрилхэ талаар туйлай ехэ арга боломжонуудай бии байһаниие нүхэр Беляев хэлэбэ. Жэшээнь, таряае амяарлан хуряабал, тэрэниие богони болзор соо үнгэргэжэ ба орооһо таряа гээлгые усадхажа болохо байна. Энээниие наука болон түрүү дүй дүршэл гэршэлнэ.

Кукуруза тарилгые үргэдхэхэ тушаа туйлагдаһан үрэ дүнгүүдые тэмдэглэхэ зуураа, үгэ хэлэгшэ,энэ культурын ургасые эрид дээшэлүүлхэ тухай тогтожо хэлэбэ. Кукурузын ургасые дээшэлүүлгын тон шухала нүхэсэлынь хадаа тэрэниие гибриднэ үрэһөөр тарилга болоно.

Нүхэр Беляев өөрынгөө үгэ соо хүдөө ажахын науканууудай зорилгонууд тушаа удаан тогтожо хэлэбэ. Колхозууд, совхозууд ба МТС-үүдэй үлэмжэ һайн байһан тухай манай эрдэмтэд, нэн түрүүн экономистнууд-аграрнигууд нэгэнтэ бэшэ бэшэһэншье, хэлэһэншье байха юм. Теэд, тэдэ арга боломжоёо бүримүһэн хэрэглэжэ, орон дотор хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо тушаа өөдтэй юумэ хээгүй гэжэ нүхэр Беляев хэлэбэ. Колхозуудай болон совхозуудай түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр сотсолон, хүдөө ажахын үйлэдбэриие аша туһатайгаар ябуулха тушаа предприятиин бодото жэшээ дээрэһээ харуулха тон шухала зорилго экономическа наукануудай урда табигдана.

В. П. Елютин (Москва) дээдэ эрдэмые дэлгэрүүлхэ асуудалда үгэеэ зорюулба. Зургаадахи табанжэлэй үедэ манай дээдэ һургуулинуудта мэргэжэлтэдые бэлэдхэн гаргалга 1,5 дахин олошорхо юм. Хүндэ промышленностьда, барилгада, транспортда ба хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгэ хоёр дахин олошорхо байна. Союзна республикануд болон ороной экономическа районуудта дээлэ һургуулинуудые эмхидхэлгэ тушаа хэлэхэ зуураа , нүхэр Елютин ороной Зүүн зүгэй районуудта дээдэ һургуулинуудые олошоруулха тушаа анхаралаа ехээр хандуулха ёһотойбди гэбэ. Мүнөө үедэ, эндэ 200 гаран дээдэ һургуулинууд бии юм. Зургаадахи табанжэлдэ шэнэ дээдэ һургуулинууд Новосибирскдэ, Иркутскда, Красноярскда, Хабаровскда, Сталинабадта, Акмолинскда болон бусад городуудта нээгдэхэ байна.

Саашадань үгэ хэлэгшэ үдэшын болон заочно һургуулинуудые олошоруулха тушаа хэлэбэ.

Табадахи табанжэлэй даалгабариие промышленностиин талаар Челябинска область болзорһоонь урид дүүргээ гэжэ **Н. В. Лаптев** (Челябинска парторганизаци) хэлэхэ зуураа, тэрэниие дам саашадань хүгжөөхэ арга нүхэсэл тухай тогтожо хэлэбэ. Илангаяа хара металлурги түргэнөөр хүгжэжэ байна. Мүн Казахска ССР-эй Кустанайска областьдо олдоһон түмэрэй руда түргэнөөр ашагладаг болохо шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Саашадань нүхэр Лаптев Урда Уралай промышленностиие ба городской арад зониие уһаар хангалтые һайжаруулха, барилтын предприятинуудай үйлэдбэриин базануудые ехэдхэхэ тушаа асуудалнуудые түргэнөөр шиидхэхэ шухала гэжэ хэлэбэ.

Съездын делегадуудаар халуунаар угтагдаһан нүхэр **М. Рейман** үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа Германиин Коммунистическэ партиин ба Германска Федеральна Республикын бүхы түрүү хүнүүдэй үмэнэһөө съездые амаршална.

Германска Федеральна Республикын ажалшад Советскэ Союзтай эбтэйгээр һуухые хүсэнэ. Иимэһээ Советскэ Союз Германска Федеральна Республика хоёрой хоорондо байгуулагдаһан дипломатическа харилсаае хэдэн миллион жинрэй хүнүүд үнэн зүрхэнһөө һайшаана.

Эб найрамдал эбдэхые һэдэдэг германска империалистнуудта эрид шанга харюу үгэхөөр бидэнэр коммунистнууд өөһэдынгөө хүсые улам шангадхаха ба эб найрамдалай, демократиин ба хүгжэлтын замаар Баруун Германиин арад зониие ударидан ябуулхын тулада, бүхы хүдэлмэришэдые, бүхы патриодуудые милитаризмда эсэргүү тэмсэлдэ жагсааха байнабди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Удаань, Австрийска коммунистическэ партиин үмэнэһөө нүхэр **И. Копленинг** амаршалгын үгэ хэлэбэ. Съездын делегадууд тэрэниие мүн халуунаар угтаа.

Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай политикын ашаар Австри хадаа үнгэрһэн жэлдэ Гүрэнэй договортой ба бэеэ даанхай байдалтай болоһон байна, гэжэ нүхэр Копленинг хэлэнэ. Манай парламент оронойнгоо ходоодоо нейтральна байлгые соносхоһон ба энэнь хоёр системын—социализм ба капитализмын амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгатай мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые хамгаалха ба бэхижүүлхэ тэмсэлтэй нягта холбоотой байна.

Тиихэтэй хамта, Австрида оронойнгоо нейтральна байлгые эбдэхые һэдэдэг ба империалистическэ эзэрхэг туримхэйшэдэй талые баримталдаг хүнүүд бии байна. Имагтал иимэ хүсэнүүд элдэб бузар аашануудые гаргажа, профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин Секретариадые Венэһээ ябуулһан байна. Зүгөөр, австрийска арад эб найрамдалые, нейтральна байлгые ба оронойнгоо бэеэ даанхай байдалые хамгаалхын түлөө бүхы хүсөөрөө тэмсэхэ байна гэжэ КПСС-эй XX съездые ба бүхы советскэ арадые найдуулха байнабди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Нүхэр Копленигтэй үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, КПСС-эй XX съездэ Америкын Холбоото Штадуудай Коммунистическэ партиин Национальна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые түрүүлэгшэ уншаба.

Февралиин 22-то КПСС-эй XX съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хэдэн делегадууд (зүүн гарһаа) КПСС-эй ЦК-гэй секретарь Д. Т. Шепилов, уранзохёолшод А. Е. Корнейчук, М. А. Шолохов, А. А. Сурков, М. С. Каримов (Мустай Карим).

ТАСС-эй фотохронико.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX с

Нүхэр Г. М. МАЛЕНКОВОЙ хэлэһэн үгэ

Нүхэдүүд! Нүхэр Н. С. Хрущев Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл хэхэдээ, XIX съездһээ хойшо Коммунистическэ партиингаа шалгармал мэргэн хүтэлбэреэр советскэ арадай бүтээһэн зохёон байгуулхы ехэ хүдэлмэриин дүн таргаа. Эдэ дүнгүүд уласхоорондын хэрэгэй талаар, мүн ороной дотоодын байдалай талаар Советскэ Союзай түйлаһан шэнэ амжалтанууд тухай гэршэлнэ.

Уласхоорондын байдалай талаарнь абаад үзэбэл, Советскэ Союзнай Хитадай Арадай Республикатай, арадай демократиин бүхы оронуудтай нягта хани холбоотойгоор амгалан байдал хамгаалха ба бэхижүүлхэ арюун һайхан хэрэгтээ ехэ амжалтануудые түйлаа. Бүхы гүрэнүүдтэй холбоо барисаатаа, амгалан харилсаануудаа хүгжөөн һайжаруулха зорилгоор Советскэ Союзай сэхэ шууд баримталһан хараа бодол—үнгэрэгшэ жэлнүүдэй онсо өөрэ шэнжэтэй ябуулга байгаа. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын тула Советскэ Союзай эдэбхи үүсхэл гаргахые хамаг арадууд хаража байна. Элдэб байтууламжатай оронууд амгалан ёһоор зэргэ оршон байжа болохо гэдэг ленинскэ принципые гадаадынгаа бүхы политикада наринаар хүтэлбэри болгодог байһанаа Советскэ Союз бодото хэрэг дээрэ эли тодоор баталан харуулаа. Советскэ Союзай амгалан бодолто үүсхэл, эб найрамдалта политикань СССР-эй ба социализмын лагериин хүсые бүхы дэлхэй дээрэ бүри ехээр бэхижүүлээ.

Ороной дотоодын байдалай талаар абаад үзэбэл, үнгэрэгшэ үе соо арадай ажахын шэнэ дэбжэлтэ хангагдаһан, советскэ хүнүүдэй ажана энхэ байдал улам һайжарһан байна. Коммунистическэ партиин хэһэн асари ехэ хүдэлмэриин ашаар, манай социалистическэ түрэнэй хүсэ шадал улам нэмээ, советскэ обществын морально-политическэ нэгэдэл, Советскэ Союзай арадуудай ахадүү ёһоной хани барисаан бүри ехээр батажаа; советскэ хуули ёһон, социалистическэ демократи бэхижээ.

Партиин Центральна Комитедэй политическэ хүтэлбэринь тоосоото үе соо тон дээдэ зэргэдэ байгаа, партимнай гүрэнэй ба партийна байгуулалтын асуудалнуудые зүбөөр шиидхээ, ороноо ленинскэ замаар шадамараар хүтэлөө гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев хүсэд үндэһэ баримтатайгаар элидхэл доторoo тэмдэглэһэн байна.

Партиин XIX съездһээ хойшо үнгэрһэн үе соо арадай ажахын хүгжэһэн дүнгүүдһээ харахада, СССР-эй арадай ажахы угаа түргэнөөр урган дэбжэжэ үргэлжэлһөөр. Иимэ темп капиталистическэ оронуудта хэзээшье үзэгдөөгүй юм. Советскэ Союзай арадай ажахы амгалан байгуулалтын программые бодото дээрэнь бэелүүлһэнэй үндэһөөр, саг үртэлжэ хүгжэжэ байдаг.

Манай вождь, багша В. И. Ленинэй заабаринуудые хүтэлбэри болгон, Коммунистическэ партимнай Советскэ Союзаа түрүү, бүри ехэ хүсэтэй индустриальна орон болгохо политика сэхэ шууд бэелүүлнэ. СССР-эй түйлаһан амжалтанууд гайхамшаг ехэ байна. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ, советскэ хүнүүдэй баян ба болбосоронгы байдалые улам ехээр дэбжээхэ шухалын шухала үндэһэ һуури болгошо хүндэ индустрияа бүхы талаарнь хүгжөөхэ гэжэ манай партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй үдэр бүри оролдодог ушарһаань эдэ амжалтануудн͏ай түйлагдаа. Хүндэ промышленностиие бүлюу ехээр хүгжөөхэ тэһэн бодол манай партиин генеральна хараа шугам байһан юм, тиимэ байна, байхашье.

Арадай ажахын хэдэ хэдэн шухала һалбаринуудта тохёолдоһон ехэ дутуунуудые усадхан зайсуулха тодорхой хэмжээ абалга, социалистическэ байгуулалтын бүхы һалбаринуудта техническэ дэбжэлтэ хангаха хараа бодол, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлһэн ябадал — үнгэрэгшэ жэлнүүдэй онсо өөрэ зорилго байгаа. Партимнай социалистическэ тазартаряалан ба малажалые эршэмтэй түргэнөөр, бүхы талаарнь хүгжөөхын түлөө эрид шанга тэмсэл үргэн фронтоор ябуулжа байна. Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын талаар түб газарнуудта, хүдөө нютагуудта гаргагдаһан ехэхэн алдуунуудые элирүүлжэ, ударидалтаяа нилээд һайжаруулһан, колхозууд болон колхознигуудые олзо орошоор урмашуулха ёһо гуримые сэхэ шууд ба зүбөөр хэрэглэһэн, энэ хэрэгтэ тохёолдогшо дутуу дундануудые эрид зайсуулһан бүхы хэмжээ-ябуулганууд һайн үрэ үтэжэ захалаһахай, эдэмнай хүдөө ажахын гээгдэлые богонихон болзор соо зайсуулха, эрид ехэ дэбжэлтэ түйлаха арга олгохонь дамжаггүй.

Нүхэр Н. С. Хрущев тоосоото элидхэл доторoo үнгэрһэн замай агуухэ дүнгүүдые согсолхоһоо гадна, мүн манай партиин, советскэ арадай шиидхэхэ ёһотой ехэ ехэ зорилгонуудые найруулан зааһан байна. Энэ элидхэл соо коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һууриие улам бэхижүүлхэ аргануд хараалагдаһан, манай ороной үйлэдбэрилгын хүсые бүри ехэ болгохо гол зорилгонууд тодорхойлогдоһон, советскэ хүнүүдэй баян ба болбосоронгы байдалые саашадань һайжаруулхын тула партиин бэелүүлхэ шухала хэмжээ-ябуулгануу͏д найруулагдаһан байха юм. Хоёр системын амгалан ёһоор зэргэ оршон байлта тухай, мүнөө сагта дайн байлдаа зайсуулжа болохо тухай, элдэб оронуудай социализмда орохо формонууд тухай асуудалнуудаар элидхэл дотор дурсагдан заагдаһан гол шухала бодомжонууд марксистско-ленинскэ һургаалда бүримүһэн таарана, марксизм-ленинизмые мүнөөнэй шэнэ оршон байдалда творческо ёһоор хэрэглэһэн ба үргэлжэлүүлһэн ябадал болоно.

Партиин дотоодо байдал тухай хэлэбэл: партийна ажабайдалай талаар, партийна хүтэлбэриин арга методэй талаар тохёолдоһон ехэ дутуу дундануудые эрид шууд зайсуулха, партийна хүтэлбэри ба партийна ажабайдалай ёһо гуримууд тухай В. И. Ленинэй тодорхойлон зохёоһон принципүүдые бүрин бэелүүлхэ, партийна хүтэлбэриин дээдэ принципые — хамтаараа хүтэлбэрилгын гуримые нарин шангаар сахиха зорилгоор, тоосоото үе соо ЦК-гэй бэелүүлһэн шухала хэмжээнүүдые бүхы партиин ехэтэ һайшаан абаһаниинь дамжаггүй. Марксизм-ленинизмын удхада харша үзэгдэлые — ганса нэгэн хүндэ шүтэдэг ябадалые эрид буруушаан, Центральна Комитедэй шууд бэелүүлжэ байгаа хараа шугамай али тухай эрид сэхэ, шухала байһаниинь бүгэдэндэ ойлгосотой. Ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэлтэ марксистско-ленинскэ һургаалые хазагайруулһан ябадал болоно гэжэ тоосоото элидхэл соо тон зүбөөр тэмдэглэгдээ. Иимэ хазагайруулга гаргагдахадаа партиин үүргые, тэрэнэй хүтэлбэрилхы центрын үүргые бага болгодог, партийна хүнүүдэй творческо эдэбхи үүсхэлые һуларуулдаг байха юм. Хамтадаа хүтэлбэрилхэ арга методые һуларуулһан, тэрээниие усадхаһан дээрэһээ, ганса нэгэн хүнэй үүргэ тухай марксистска ойлгомжые хазагайруулжа ганса нэгэн хүндэ шүтэдэг болоһон дээрэһээ, нэгэ хүнэй гаргаһан шиидхэбэриие буруушаахын аргагүй ябадал, дура зоргоороо орохо ябадал тохёолдоод, партияа, ороноо хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ мэдээжэ үе соо тойбо татаһан байгаа.

Марксистско-ленинскэ шэнжэлхы эрдэм ухаанай эшэ һургаалые үндэһэ болгодог Центральна Комитедэй хамтадаа түйлаһан политическэ дүй дүршэл, хамтын сэсэн ухаан лэ манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгые зүбөөр хүтэлбэрилхэ арга олгоно, партиин нэгэдэлые эбдэршэгүй бата бэхи болгоно.

Өөрынгөө зэргэнүүдэй нягта нэгэдэлтэй байдаг дээрэһээ, арад зонтой бата холбоо барисаатай байдаг дээрэһээ манай парти түгэлдэр ехэ хүсэтэй юм. Манай байгуулалта бата бэхи, бултанһаа бүлюу һайн тэжэ этигэһэн ушарһаа, шүүмжэлэл ба өөрытөө шүүмжэлгые зоримгойгоор дэлгэрүүлдэгбди. Манай парти арад зоной ашаг туһые тон шухалада тоолодог. Бусад бүхы юумэн энэ хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой. Центральна Комитедэй аша габьяань юуб гэхэдэ: ленинскэ принципые хүтэлбэри болгон, манай ниитын хэрэгтэ туһатай болохо талыень хаража, хэнэйшье алдууе эрид шууд, нюур сахингүй элирүүлдэг, алдуу гаргаһан ямаршье хүндэ зүбөөр заажа заһаруулдаг байна.

Манай партиин, тэрэнэй хүтэлбэриин бата нэгэдэл коммунизм байгуулха хэрэгэй хуби заяанда али тухай ехэ удхашанартай байһыень манай ханинарһаа гадна, мүн дайсадшье ойлгодог. Коммунистическэ партиин зэргэдэ, тэрэнэй хүтэлбэридэ һанал бодолой алгасаан гараһай гэжэ Советскэ Союзай дайсад хододоо хүсэдэг байгаа. Тиимэ алгасаан гараха бэзэ гэһэн тэдэнэй найдабари хододоо гутамшагаар буруу һүрэдэг байна. Манай партиин ба арадай хорото дайсан Беридэ империалистнуудай ехээр найдадаг байһаниинь элитэ. Империализмын энэ бузар агентые, тэрээнтэй нүхэсэгшэдые элирүүлһэн ябадал — партиин ехэ илалта, хамтадаа хүтэлбэрилһэнэй ашаар түйлагдаһан ехэ илалта мүн. Советскэ арадые марксизм-ленинизмын туг доро элсүүлжэ, коммунизмын агуухэ илалтанууд тээшэ хүтэлэгшэ, партиин хүтэлбэрилхы коллектив болгошо Центральна Комитедээ тойруулан, партимнай өөрынгөө бүхы гэшүүдые үшөө нягтаар эмхидхэн жагсаагаа.

Ленинскэ принципүүдые үндэһэ болгоһон нягта эмхидхэлэй, партийна нэгэдэлэй үнэхөөр большевистскэ оршон байдалда съезд хүдэлмэрилжэ байна. Энэнь бидэнэй сэдьхэл бодолдо угаа ехэ урма зориг, этигэл найдабари түрүүлнэ. (**Нэрьемэ альга ташалга**).

Партимнай урдаа байһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ, советскэ арадай байдалые бүри энхэ тайбан, жаргалтай һайхан болгохо шэнэ илалтанууд тээшэ ороноо найдамтайгаар хүтэлхэнь лабтай. (**Нэрьемэ, үни удаан альга ташалга болобо**).

Электрификаци гээшэ ажалай бүтээсые ехэ болгохо тон шухала арга нүхэсэл мүн

Нүхэдүүд! СССР-эй экономическа гол зорилгые шиидхэхын тула, үйлэдбэрилгээ саашадань улам ехээр үргэдхэхэ шухала. Тинхэдээ ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ ябадалда түбхын түрүүн түшэглэхэ ёһотой болонобди.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ зорилго мүнөө шиидхэхы удхашанартай болонхой гэжэ, партиин Центральна Комитет агуухэ Ленинэй заабаринуудтай хүсэд зоһилдуулан, тоосоото элидхэл доторoo, съездын үзэмжэдэ табигдаһан зургаадахи табанжэлэй түсэб тухай Директивэнүүдэй проект соо дахин, дахин тэмдэглэнэ.

Эгээн хүгжэнги капиталистическэ оронуудые экономическа талаараа ахихын тула үйлэдбэрилгээ оло дахин арьбадхаха хэрэгэй багашаг хубинь лэ хүдэлмэришэдэй тоое нэмээлгээр шиидхэгдэжэ болохо байна. Зургаадахи табанжэл соо бүтээн гаргагдаха промышленна зүйлнүүдэй ургалтын 85 процентнь ажалай бүтээсые бүри ехэ болгоһоной ашаар хангагдаха ёһотой.

Үйлэдбэриин хододоо үргэдхэгдэхэтэй хамта, ажалай бүтээсын эршэмтэй түргэнөөр, саг үргэлжэ дээшэлдэг ушар Советскэ Союзай арад зоной улам бүри ургажа байгаа эрилтые хүсэд бүрин хангаха гол арга болохоһоо гадна, мүн бүтээн гаргагдадаг зүйлнүүдэй хүн бүхэндэ хүртэдэг хэмжээнэй талаар Америкын Холбоото Штадуудые ахижа гараха гол арга олгоно.

Ажалай дээдэ зэргын бүтээсэ түйлахын түлөө тэмсэл хадаа капиталистическэ системэтэй мүрысэдэг амгалан ёһоной экономическа мүрысөөнэймнай шухала удхань болоно, социальна шэнэ байгуулалтын бүлюу һайниинь энээгээр дамжуулагдажа бүрин элирүүлэгдэхэ ёһотой.

Социалистическэ лагерь капиталистическэ лагерь хоёрой амгалан ёһоор зэргэ оршон байлта—дэлхэйдэхи социальна хоёр системын экономическа мүрысөөн гээшэ, энэнэй үрэ дүнгүүдынь эсэсэй эсэстэ бүхы хүн түрэлтэнэй түүхэтэ хуби заяае шиидхэхэ юм. Түүхэдэхи энэ агуухэ мүрысөөндэ социализмын илаха байһандань бидэнэй үнэншэһэн бата этигэлнай мүлжэлгэдэ дарлалтада харша, расын ба ангиин талаар тэгшэбэшэ байдалда харша, социальна байгуулалтын, үргэн олон ажалшадай эрилтые эрхим һайнаар хангажа шадаха, ниитын зөөри болоһон үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые ашагладаг социальна байгуулалтын научна ёһоор мэдэрэгдэһэн үлэмжэ бүлюу шанарнуудые эшэ үндэһэ болгоно.

Капитализмынхиһаа үлүү ехэ дээдэ хэмжээтэй ажалай бүтээсэ хангадаг ажахын социалистическэ системын түгэс шадабаринь энэ мүрысөөндэ социализмын илаха экономическа үндэһэ һуури болоно гэжэ марксизм-ленинизм заадаг. «Ажалай шэнэ, бүри дээдэ зэргын бүтээсэ хангадаг социализмда капитализм эсэслэн илагдажа болохо, эсэслэн илагдахань лабтай» (В. И. Ленин. Зохёолнууд, т. 29, нюур 394) гэһэн Ленинэй заабариин удхашанар хэзээ хэзээнэйхиһээ хүсэд бүриноөр харагдажа байна.

Манай орон дотор ажахын эгээн ехэ һандаралай боложо байха үедэ, ажалай бүтээсын айхабтар ехээр доошоол ороһон үедэ, Ленин багшын тон зоримгойтоор тодорхойлон дурадхаһан энэ марксистска гайхамшаг сэсэн заабариин зүбые түүхын хүгжэлтэ гэршэлэн харуулаа.

Манай арад хүн түрэлтэнэй обществын түүхэдэ анха түрүүн Агууехэ Октябрьска социалистическэ революци хэжэ, социализм байгуулжа эхилһэнһээнь хойшо гушаад гаран жэл үнгэрөө. Социалистическэ общество байгуулхын тула, түүхэтэ богонихон болзор соо советскэ хүнүүдэй хэһэн зохёон байгуулхы хүдэлмэриин ямар оршон байдалда үнгэрһыень мартажа болохогүй. Нэгэдэхи империалистическэ дайнай үедэ ороноймнай хүсэ шадал ехээр һуларһан байгаа. Гражданска дайнай үеэр хуушанай байгуулалтада зэбсэгтэ дэмжэлтэ үзүүлһэн капиталистическэ 14 гүрэнэй интервентнүүд залуу Советскэ республикада хэсүү шанга байлдаа хэхыень баадхажа, ороноймнай арадай ажахые бүри ехээр һандаргаһан юм. Фашистска Германиин добтолон дээрмэдэһэнһээ шалтагаалжа манай промышленностьда, хүдөө ажахыда, транспортда—арадай бүхы ажахыда айхабтар ехэ хохидолой ушаруулагдаһые хүн бүхэн эли тодоор һанана бэзэ.

Тиимэ бэрхэтэй ушарнуудай тохёолдобошье, ниитын шэнэ байгуулалтамнай промышленна талаараа эгээн түрүү капиталистическэ оронуудые ажалай бүтээсын темпээр үлүү гаража шадаха байһанаа тодоруулан харуулаа. Мүнөө СССР-тэхи ажалай бүтээсэ 1913 оной хэмжээнһээ 8 дахин ехэ болонхой. Ажалай бүтээсэ энэ хугасаа дотор Америкын Холбоото Штадуудта 2,2 дахин, Англида—1,4 дахин, Францида—1,75 дахин нэмэһэн байна.

1913 ондо Россидахи ажалай бүтээсын хэмжээн тон бага байһан юм Тиимэһээ СССР-тэхи ажалай бүтээсын эршэмтэй түргэнөөр ургаһаниинь гайхалгүй гэлсэжэ магад. Үнэхөөрөөшье, Россидахи 1913 оной ажалай бүтээсын хэмжээн США-тайхиһаа 9 дахин бага, Англиинхиһаа — 4,9 дахин бага, Германиинхиһаа—4,7 дахин бага Франциинхиһаа—3 дахинһаа ехээр доошоо байһ͏ан юм. Гэхэ зуураа, СССР-тэхи ажалай бүтээсын ургаһан темпые абаад үзэбэл, Англи ба Францинe холо хойноо орхиһон аад. США-һаа мүнөөдөө гээгдэһээр байнабди.

Манай орондо ажалай бүтээсын эршэмтэй түргэнөөр дээшэлһэн ушар—үйлэдбэреэ социалистическэ ёһоор эрхилхэдэ үлүү һайн байһанай аша үрэ, арадайнтаа бүхы ажахые техническэ талаарнь шэнэдхэн хүгжөөхын, ороноо электрификацилхын тула манай партиин хэһэн маша ехэ хүдэлмэриин аша үрэ мүн.

Ороноо электрификацилха асуудалые Ленин багшын али тухай ехэ удхашанартайда тоолодог байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ.

«Советскэ засаг дээрэ бүхы ороноо элекрификацилгые нэмэбэл, коммунизм болохо» гэһэн гайхамшаг тодорхойлтыень абаад харабал, коммунизм байгуулха хэрэгтэ энергетическэ хүсэн шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ гэжэ манай вождь, багша Ленинэй бододог байһаниинь элирнэ.

Электрификацилга хадаа коммунизмын материально-техническэ һуури табиха гол зүйл болоно гэжэ Ленин заадаг байгаа. Коминтернын III конгресс дээрэ хэһэн элидхэлэйнтээ тезис соо Ленин иигэжэ бэшэһэн юм: «Газартаряалангыешье шэнэдхэн эмхидхэхэ шадалтай машинануудаар түгэс зэбсэгжэһэн томо промышленность хадаа социализмын эгээн шухала материальна үндэһэ һуури боложо шадаха. Гэбэшье, юрэнхыгөөр хэлээд хизаарлажа болохогүй. Энээниие тодорхой болгохо хэрэгтэй. Шэнэ техникын шадалда таарахаар, газартаряалангые шэнэдхэн эмхидхэжэ шадахаар томо промышленностьтай болохын тула бүхы ороноо электрификацилха шухала». (Зохёолнууд, том 32, нюур 434).

Бүхы ороноо электрификацилха гээшэмнай элекрын хүсэ элбэг ехээр үгэдэг база байгуулхаһаа гадна, шэнэ техникэ хэрэглэһэнэй үндэһөөр арадай ажахын бүхы һалбаринуудые шэнэдхэн хубилгаха ябадал болоно гэжэ Ленинэй зохёолнууд соо, тэрэнэй һургаалые үндэһэ болгожо партиин гаргаһан шиидхэбэринүүд дотор хэлэгдэнэ. Комсомолой III съезд дээрэ Ленин иигэжэ хэлэһэн юм:

«Промышленность болон газартаряалангые һэргээн хүгжөөгөөгүй һаа, коммунистическэ общество байгуулжа шадагдахагүй гэжэ, зүгөөр хуушанайхиһаа ондоогоор һэргээн хүгжөөхэ хэрэгтэй гэжэ мэдэнэбди. Энээниие мүнөө сагайхяар, наукын шэнэ түйлалтануудые үндэһэ болгожо һэргээн хүгжөөхэ хэрэгтэй. Тиимэ үндэһэ һууринь электричество болоно гэжэ; бүхы ороноо, промышленностиин ба газартаряалангай бүхы һалбаринуудые электрын хүсөөр хангаад лэ, энэ зорилгоё шиидхэн бэелүүлээд лэ байхадаа,—хуушан үеынхидэй байгуулжа шадахагүй коммунистическэ общество өөһэдтөө байгуулжа шадаха байһанаа мэдэнэт». (Зохёолнууд, том 31, нюур 264).

Таанадта үшөө нэгэ документ тухай һануулхамни. Ороноо электрын хүсөөр хангаха программа бэелүүлхэ ябадалтай холбоотой зорилгонуудые шиидхэлтэдэ онсо ехэ анхарал табихыень бүхы партийна, советскэ, ажахын организацинуудһаа Ленинэй эридэг байһые тэрэ документ гэршэлэн харуулна. Нютагуудтахи советскэ эмхи зургаануудта Ажалай ба Оборонын Соведэй үгэһэн мэдээжэ захяае хараада абанаб. Тэрэ захяа доторхи «Электрификаци» гэһэн бүлэг соо нютагай органуудһаа иигэжэ Ленин асууһан байгаа гэбэл:

«РСФСР-ые электрификацилха түсэб», Соведүүдэй VIII съезд дээрэ хэһэн элидхэл нютагай губернскэ ба уезднэ библиотекэ соо бии гү? Хэды хэһэг байнаб? Хэрбээ үгы байгаа хадань, Соведүүдэй VIII съездэ хабаадаһан нютагай делегадууд: нэгэн гэбэл партиһаа гаргагдахаар, харюусалгата тушаалнуудһаа зайсуулагдахаар, үнэн сэхэ бэшэ хүнууд болоно, үгышье һаа — өөрынгөө уялгые гүйсэдхэхэ хэрэгтэ түрмэдэ һуужал һураха зэргэтэй залхуу яндан хүнүүд болоно. (Нютагай библиотекэнүүдтэ зорюулжа 1500—2000 хэһэг тиимэ дэбтэрнүүд Соведүүдэй VIII съезд дээрэ тараагдаһан байгаа).

Электрын хүсөөр хангаха түсэбые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилан ойлгуулха тухайда Соведүүдэй VIII съездын гаргаһан тогтоолые дүүргэлтэ болгохын тула ямар хэмжээнүүд абтааб? Энээн тухай нютагай газетэнүүдтэ хэды статья үгтөөб? Хэды элидхэл хэгдээб? Тэдээндэнь хэды хүн хабаадааб?

Электричество тухай теоретическэ бэлэдхэлтэй гү, али дүршэл шадабаритай, нютагуудтахи бүхы хүдэлмэрилэгшэд тиимэ элидхэлнүүдые хэхын, зааха һургахын тула элсүүлэгдээ гү? Хэды тиимэ хүдэлмэрилэгшэд бииб? Тэдэнэр ямараар хүдэлмэрилнэб? Нютагай гү, али ойро шадарай электрическэ станцинуудые лекци хэхэдээ, заняти үнгэргэхэдөө хэрэглээ гү? Хэдые хэрэглээбтэ?

Соведүүдэй VIII съездын шиидхэбэриин үндэһөөр, электрификациин түсэб хэды һуртуулида заагдадаг болооб?

Энэ түсэбые дүүргэлтэ болгохын тула ямар юумэн, сохом ямар юумэн хэгдээб? Электрификациин түсэб соо үгы аад, хэгдэхэ зэргэтэй ямар хүдэлмэри бүтээгдээб?

Электрын хүсөөр хангахаар хараалһан нютагай түсэб, хэхэ хүдэлмэриин ээлжээн бии гү?». (В. И. Ленин. Зохёолнууд, том 32, нюур 373—374).

Ороноо электрын элшэ хүсөөр хангаха хэрэгые саг үргэлжын анхарал, оролдолго болгохо тухай асуудалые 1921 ондо, ажахын һандаралай үедэ Ленин иимэ эрид шангаар табиһан юм.

Электрификациин гол удхашанарые Ленинэй заабариин ёһоор ойлгохо гээшэ шэнэ техникын ба арадай ажахыдахи ажалай бүтээсын ургаха үндэһэ һуури болгошо электроэнергиин үүргые зүбөөр сэгнэхэ ябадалһаа эшэ үндэһэтэй. Хүнэй хүсые химгадаха, ажалайнь бүтээсые бүри ехэ болгохо хэрэгтэ электрын хүсэнэй хүгжөөн шэнэдхэхы үүргэнь юуб гэхэдэ, ажалые онһожоруулха эгээн һайн базис, технологиин талаар эршэ хүсэ хангадаг эгээн һайн арга болоно.

Тиимэл ушарһаа ажалые электрын хүсөөр хангалгын хэмжээн хадаа ажалай бүтээсын ургаха хэмжүүр ба шухала нүхэсэл болодог. Гэхэ зуура, ажалые электрын хүсөөр хангаха ябадал ажалай бүтээсын ургалтаһаа түрүүлээ һаань, ажалай бүтээсын бүри ехэ бололгодо шиидхэхы удхашанартай байдаг гэжэ тоолохоодо болохо.

Энэ асуудалаар капиталистическэ оронуудай дүй дүршэлые хараад үзэбэл, иимэ жэшээ харуулжа болохо байна. США-гэй үйлэдбэрилдэг промышленностьдахи ажалай бүтээсын 1939 онһоо 1953 он хүрэтэр 31 процент н
электрын хүсөөр х
процент нэмээ; 19
США-гэй промышл
лай бүтээсые 1950
һээ 35 процентээ
тулада, ажалые
хангалгын хэмжээ
84 процентээр нэм
США-гэй экономич
да бэшэгдэнэ. Гад
наймаанай дэлгүү
гли доторoошье
түрюулһэн англича
гөө гээгдэл тухай
ажалые электрын х
дутамаг байһан яб
рүүн дурдана. Анг
ностьдахи ажалай
гэйхиһээ һураггүй
ушарые гол түлэб
барилагдана гэжэ т

Ажалай бүтээсын
кын Холбоото Шта
һэн ушарнай ажал
сөөр үшөө хүсэд ха
ябадалтай нягта хо

Арадай бүхы аж
һөө энергетическэ х
үлүү гарахынь тула
манайда үшөө түй
ЦК-гэй тоосоото эл
дэглэгдэнэ. Промы
тээн гаргадаг зүйлн
процент нэмээхэ, эл
лэдбэрилгын хэмж
нэмээхэ гэжэ таба
лэй түсэб тушаа XIX
рективэнүүд соо хар
гаа. Үнэндөө, про
бүтээн гаргадаг зүйл
троэнерги үйлэдбэр
аб адляар нэмэжэ,
лоһон гэхэ гү, али о
бэл, табадахи табанж
энерги үйлэдбэрил
үлүүлжэ шадагдаагү

Энергетическэ база
темпэмнай үйлэдбэр
һаа дутуу байгаад, а
дээшэлэлгэдэ һаад

Партимнай про
ондоо һалбаринууд
энергетическэ хүсэну
ахижа үлүүлхээр ур
зорилго табиба. Онд
энергетическэ систем
шухала резервын жэ
болохо талые харааd
дай ажахын хүгжэл
уялгатай байнабди.
ехээр хэрэглэдэг пр
—хара металлургиин
алюминиин заводууд
вуудые үйлэдбэрилдэ
нуудай, мүн ондоошь
бэриин эршэмтэй түр
хэтэй хамта, ойрын
мышленностиин зүгһө
сэ бүри ехээр ашаглаj
һые хараадаа абаха х
портда, хүдөө ажахы
на ажахыда, гэрэй хэр
трын хүсэ ашаглалгы
ехээр нэмэхэ ёһотой
хараада абалсаха хэр

Электроэнерги абаха талаар США-е болзор соо хүсоөд, ахижа гарахын Советскэ Союзда бүхы шухала нүхэсэл бии

Партиин XX съездын хаража үзэхын тулада тоосоото элидхэл доторoo Центральна Комитедэй табиһан холын хараата түсэбүүд ба зургаадахи табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проект хадаа манай оронииe электрификацилха талаар урагшаа дабшаха ехэ алхам болоно. Табанжэлэй турша тоо электроэнерги абалга 150 миллиард киловатт-часаар нэмэхэ юм. 1960 ондо промышленна продукциин 65 процент ехэ болоходонь, «А» группын һалбаринуудай продукциин 70 процент ургахадань, машина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын хэмжээнэй 80 процент ехэ болоходонь электроэнерги абалга 88 процент нэмэхэ гэжэ хараалагданхай.

Энергетическэ ажахын хүгжэлтын тиимэ темпэ хадаа арадай ажахын бүхы һалбаринуудые электрификацилга үргэдхэхэ, промышленностьда ажалай бүтээсые 50 тухай процентээр дээшэлүүлхэтээ хамта, ажалда электроэнерги хэрэглэлгые 65 процентээр дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

Электрификациин талаар түсэбүүдээ табиха зуураа, бидэнэр электроэнерги абалгын хэмжээнэй талаар Америкын Холбоото Штадуудһаа мүнөө үедэ СССР-эй гээгдэжэ байһыень хараадаа абаха ёһотойбди.

Энэ гээгдэлһээ богони болзор соо гаража, электроэнергиин талаар арадай ажахын ба хүн зоной эрилтые гүйсэд хангахын, электроэнерги абаха талаар Америкын Холбоото Штадуудые СССР-эй хүсэхын, тиигээд ахижа гарахын тулада манайда ямар арга нүхэсэл бииб, ямар эшэ үндэһэн бииб гэһэн асуудал гарана.

Манай ороной мүнөөнэй энергетическэ база бүхыдөө советскэ засагай жэлнүүдэй туршада байгуулагдаа гэжэ түбхын түрүүндэ хэлэхэ хэрэгтэй. Революциин урда тээхи Россин түлишын-энергетическэ ажахын эрид ехээр гээг
ниинь, ашаг багатай
дэнхэй байһаниинь мэ
до электростанцинууд
ниинь 1,9 миллиард
электроэнерги гаргах
миллион киловатт ба
үедэнь Америкын Х
дуудай элекростанци
ниинь 6 миллион кил
22 миллиард киловат
энерги гаргадаг байгаа

Электроэнерги абал
Холбоото Штадууд 27
онһоо—1940 он хүрэт
лиардһаа 170 милли
час хүрэтэр ехэ бол
Электроэнерги абалгы
жээгээр ехэдхэхын ту
Союзда, дайнай жэл
суулан, 20 жэл (193
он хүрэтэр) хэрэгтэй
шистска булимтараг
манай энергетикэдэ т
хүндэ хохидолтой
электроэнерги абалгын
тээхи хэмжээндэ дахи
тулада энэ үе соо би
гааи жэл гаргашал
хараадаа абаа һаа,
абалгые 22 миллиар
лиард киловатт-час х
да 14 тухай жэл Сов
хэрэгтэй болоһон байн
Америкын Холбоото Ш
гашалаашада орходо
шахуу бага саг гар
байна.

Нэгэдэхи табанжэлэ
ветскэ Союз дотор Ит
ходоо 1,9 дахин бага,
да—2,6 дахин бага, А
3 дахин бага, Герма
дахин бага, США-гэй
21 дахин бага электро
дадаг байгаа. Үнгэрх
орон болохо Швейцари

(*Үргэлжэлэлынь 3-да*

[Со]ветскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд

Нүхэр Г. М. МАЛЕНКОВОЙ хэлэһэн үгын үргэлжэлэл

[illegible] орходоо үлүү ехэ [illegible] гаргадаг байһан юм. [illegible] 1962 [illegible] энергетическэ ба[...] табанжалнүү[...] 1950 [illegible] шэнэдхэгдэн [illegible] үндэһэн хубилалта[...] байна. ГОЭЛРО-гэй [illegible] заринууд 1930 ондо [illegible] байгаа. Үшөө арбан [illegible] байхада СССР Ев[...] һуури, дэлхэй дээрэ [illegible] зээлхын түлөө Гер[...] орон һэн. Мүнөө [illegible] дэлхэй дээрэ хоёрдохи [illegible] промышлен[...] хүгжэнги Европын [illegible] хоёр түрэнэй—Ве[...] ба Баруун Германи [illegible] гаргажа байдаг [illegible] электроэнерги гарга[...]

[illegible] база байгуулжа [illegible] манай орон энергети[...] бүтээхэ өөрын про[...] байһан юм. Элект[...] бүхы гол шухала [illegible] турбинануудай, [illegible] трансформаторнууд, аппа[...] саванаһа хуһалдан [illegible] Гэхэ зуура, хилын [illegible] эрхим түлөө [illegible] арга болом[...] [illegible] һэн. Мүнөө [illegible] турбина бүтээл[...] электротехни[...] байна болонхой. [illegible] заводууд эгээ шэнэ [illegible] XIX [illegible] зохёожо ба бай[...] байна. 150 мянган [illegible] турбинануудтай түрүү[...] электростанцин [illegible] [illegible] турбинануудай, гене[...] болон трансформа[...] дэлхэй дээрэ эгээ холо [illegible] эгээн хүсэтэй, Куй[...] хоёрой хооронхи [illegible] напряжениитэй [illegible] туссэрэлгэ [illegible] Советскэ заводууд[...] Советскэ энер[...] заводуудай [illegible] хадаа манай до[...] хангахаһаа гадна, [illegible] Республикада, [illegible] олон оронууд[...] энерго[...] [illegible] оронуудта үлүү [illegible]

[illegible] энергетическэ ресурс[...] хангагданхайб гэ[...] ехэ нүхэсэлые [illegible] болоо һаа, США-е [illegible] хүрэтэр [illegible] шадаха ре[...] Советскэ Союзда бии гэжэ [illegible] болоно.

[illegible] нефть, байгаалиин [illegible] энерги мэ[...] [illegible] элирүүлэгдэһэн [illegible] СССР дотор 1.590 [illegible] тонно, Холбоото Штадуу[...] миллиард тонно, СССР[...] 730 миллиард тон[...] —175 миллиард тонно, [illegible] —245 миллиард [illegible] юм. Гэхэ зуура, США-[...] Европынхидо орходоо [illegible] байгаалиин баялиг нилээд [illegible] Тиимэ бо[...] [illegible] энергетическэ [illegible] элирүүлэгдээгүй, тин[...] эрхим хубинь США-[...] Европынхидо орходоо [illegible] багаар ашаглагданхай.

[illegible] боломоро Советскэ [illegible] гидроэнергоресурснууд т[...] [illegible] тэдэнэй хэм[...] миллиард киловатт-ча[...] болонхой. Гэхэ зуу[...] томо гидроэлектрости[...] ашаглагдажа болохо гид[...] ресурснуудай эгээн [illegible] 1.200 миллиард ки[...] тодорхойлогдоно. [illegible] терминологиин ёһоор [illegible] хадаа гидравлическа [illegible] экономическа арга [illegible] болоно. СССР-гүйгөөр [illegible] арга шадал 514 мил[...] киловатт-часаар, США-гэй— [illegible] киловатт-часаар, Ка[...] 325 миллиард киловатт-[...] тодорхойлогдоно. Тиимэ[...] [illegible] арга шадалаінь [illegible] СССР-эй гидро[...] Европын, США-[...] булганайнь энерго[...] [illegible] шахуу байна.

[illegible] дурсагдаһан нилээд [illegible] хэлэхэдэ, тон [illegible] хараадаа абаха хэ[...] сааиа, илангаяа США [illegible] гидроэнергетическэ ба[...] гидроэнергоресурс[...] ашаглаж хубинэнь гол [illegible] гидроэлектростан[...] [illegible] табихада хабса[...] байна. Түүхэтэй холо[...] байдалһаа дулдыдажа, [illegible] зөөлэн газарта [illegible] холбоотой тэгшэ зонын [illegible] СССР дотор[...]

түбхын түрүүндэ ашаглагдаһан бай-на. Советскэ мэргэжэлтэд гидробарилгануудые хабсагайгүй газарта бариха техническэ үндэһэ арга зохёоһон байна. Гидробүзелнүүдые тэгшэ газарай мүрэнүүд дээрэ барилгада мүнгэ зөөри нилээд ехээр гаргашалагдадаг, тиигээд американска гидроэлектростанцинуудтай сасуулхада ашаг багатай байдаг байгаа.

Америкын Холбоото Штадууд өөһэдынгөө эгээ ашаттай гидроэнергоресурснуудай ехэнхые хэрэглэнхэй. Эдисоновско институдай мэдээнэй ёһоор, гидроэнергетическэ бүхы экономична хаалтануудай, илангаяа ороной зүүн хубида булта ашаглагданхай.

Энэ талаар Советскэ Союз үлэмжэ һайн байдалтай, ороной зүүн районуудтахи гидроэнергетическэ эгээн ашагтай ресурснууд бодото дээрээ үшөөл ойроо хүртөөгүй байһаар. Түлишын ресурснууд тушаа мүн лэ тиигэжэ хэлэжэ болоно. Советскэ Союз нүүрһэнэй тон ехэ ресурснуудтай юм. Илангаяа зүүн районуудта тэдэ ресурснууд ойроо хүртөөгүй шахуу.

Манай орон дотор үйлэдбэриие хубаарилан табиха асуудалда тоосоото элидхэл дотороо нүхэр Н. С. Хрущев анхарал зүбөөр хандуулаа гэжэ энээнтэй дашарамдуулан тусхай тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Үнэхөөрөөшье, үйлэдбэриие хизаар нютагуудта зүбөөр хубаарилан табиха гэшэ экономическа гол зорилгые бүри түргэнөөр, амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ тон ехэ удхашанартай. Промышленна хүгжэлтые түргэдхэхэ, ороной зүүн районуудые ашаглаха гэһэн зорилго хадаа үйлэдбэриин хүсэнүүдые хубаарилан табиха талаар партиин гол хараа шулам мүн болоно. Энэ талаар нилээд ехэ амжалта туйлагдаа. Гэбэшье, Сибирь ба Дальна Восток мэтын түүхэй эдээр ба энергээр баян районуудай удельнэ хэмжээн табадахи табанжэл соо нилээд союзна промышленна үйлэдбэри дотор багаханаар ургаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Электроэнерги абаха талаар эдэ районуудай удельнэ хэмжээн һүүлэй жэлнүүдэй туршада бодото дээрээ хубилаагүй шахуу.

Промышленностиие ба энергетикые хубаарилан табиха хэрэгые үндэһөөрнь һайжаруулхын, ажалай бүтээсые урагшань дабшуулхын тулада, Америкын Холбоото Штадуудые экономическа талаар ахиха болзорые хорооххын тулада Сибириин байгаалиин түйлай ехэ баялигуудые арадай ажахыда үргэнөөр элсүүлхэ хэрэгтэй.

Зүүн Сибирьтэ, түбхын түрүүндэ Ангара ба Енисей мүрэнүүдэй районуудта Советскэ Союз гидроэнергиин, түлишын ба түүхэй эдэй шухаг ехэ ресурснуудтай юм. Ниитэ союзна энергетическэ ресурснуудай 40 гаран процентнь тэндэ байдаг. Зүүн Сибириин мүрэнүүдэй — Енисейн, Ангарын, Ленын, Витимэй ба бусад мүрэнүүдэй уһанай энергиин запаснууд США, Канада ба Япони мэтын электроэнергиин эгээн баян капиталистическэ оронуудай гидроэнергоресурснуудһаа үлүү ехэ юм. Ангара ба Енисей мүрэнүүдэй энергетическэ талаарнь хэрэглэлгэ иланг(аяа) ехэ ашагтай. Ангара мүрэниие ашаглаха тушаа правительствоор баталагдаһан схемын ёһоор 70 миллиард шахуу киловатт-час электроэнерги гүрэ 10 гаран миллион киловатт ниитэ хүсэтэй гидроэлектростанцинууд энэ мүрэн дээрэ баригдахаар хараалагданхай. Ангарска хүүхүрэй түрүүшын гидроэлектростанци — 660 мянган киловатт хүсэтэй Иркутска ГЭС энэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха юм. Энэ гидроэлектростанциин хаалтань Байгалай уһые үргэхэ, тиихэдэнь тэрэ хаалтаһаа доогуурхи бүхы гидроэлектростанцинуудта ошохо уһые һайнаар хубаарилжа байха туйлай ехэ уһан далай тэндэнь тогтоохо болоно. Дэлхэй дээрэ эгээ томо Братска гидроэлектростанци бариха хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэжэ байна.

Бүхы дээрээ 20 шахуу миллион киловатт хүсэтэй, 130 миллиард киловатт-час электроэнерги гаргаха бүри томо гидроэлектростанцинуудые Енисей мүрэн дээрэ барижа болохо байна. Ангара ба Енисей дээрэ баригдахаар хараалагдаһан гидроэлектростанцинууд бүхы дээрээ 1955 ондо СССР-эй бүхы электростанцинуудай гаргаһанһаа нүүрэн ехэ, жэл соо 120 миллион тухай тонно түлишэ хилтажа абаһантай тэн электроэнерги гаргажа байха болоно. Энэ энерги абахада жэлдээ дунда зэргээр киловатт-часта 35—40 мүнгэн гаргашалагдаха ба кило-

ватт-часай өөрынь үнэ 1 сагаанта байха болоно, тайлбарилан хэлэхэдэ, гаргашань СССР-эй бусад районуудай гидроэлектростанцинуудайхиһаа 2—3 дахин бага байха болоно.

Нүүрһэ задагай аргаар абажа болохо, нүүрһэ ехэтэй газарнууд Ангаро-Енисейскэ райондо бии. Ангаро-Енисейскэ районой нүүрһэ малталга дээрэ ажалай бүтээсэ бүхы СССР дотор нүүрһэ задагай нүхэнһөө абалгадахи ажалай дунда зэргын бүтээсэһээ 2—2,5 дахин ехэ юм. Канско-Енисейскэ ба Иркутско-Черемховско нүүрһэнэй өөрын үнэ СССР-эй нүүрһэнэй бусад гол бассейнуудай нүүрһэнэй өөрын үнэһөө 3—5 дахин бага байна. Үнэгүй түлишэ хэрэглэхын тулада тус бүридөө нэгэ миллион табан зуу мянган киловатт хүсэтэй, ашаг ехэтэй тепловой электростанцинуудые барижа болохо байна.

Энергетическэ ресурснуудаар баян Сибирьтэ, илангаяа тэрээнэй зүүн хубида мүн түүхэй эдэй түйлай ехэ ресурснууд бии юм. Тэдээние хэрэглэн, хүндэ промышленностиин тон шухала һалбаринуудые үргэнөөр хүгжөөжэ болохо байна. Эндэ түмэрэй руданууд ба алюмини, магни, никель, карбид-кальци, синтетическэ каучук, хлор болон бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ түүхэй эдэй запаснууд ехэ бии. Гэбэшье, районой байгаалиин баялигууд ойроо хүртөөгүй шахуу гэжэ хэлэхэдэ болохо. Нефелинүүд, боксидууд, магнезидүүд, түмэрэй руданууд мүнөө дээрээ ойлдоо ашаглагданагүй.

Сибирскэ энергетическэ тон томо системые байгуулга хадаа Сибириин районуудай экономическа хүгжэлтын тон шухала эрхэ нүхэсэлынь болоно. Ангаро-Енисейскэ районой ба Кузбассай гол ехэ электростанцинууд ба промышленна узелнууд энэ системэдэ орохо болоно. Ниитэ дээрэ 6,4 миллион киловатт хүсэтэй Братска ба Красноярска гидроэлектростанцинуудай ашаглалгада оруулагдахада Братска ГЭС-ые Иркутско-Черемховско энергосистемэтэй, удаань Братска ГЭС-ые Красноярска ГЭС-тэй (Тайшет — Канск районууд соогуур граха) ба Красноярска ГЭС-ые Кузбассай холбоһон 400 киловольтын напряжениитэй электро-дамжуулгын линии татагдаха байна. Напряжени ехэтэй электро-дамжуулгын лининүүд саашадаа Братска ГЭС-ые тус бүридөө 3 миллион тухай киловатт хүсэтэй томо гидроэлектростанцинуудтай — Ангара дээрэхи Усть-Илимскэ ба Богучанска гидроэлектростанцинуудтай, 5 миллион шахуу киловатт хүсэтэй, Енисей мүрэн дээрэхи Енисейскэ ГЭС-тэй — холбохо байна. Бүхы дээрээ 50 миллионһоо үлүү киловатт хүсэтэй, гидравлическа ба тепловой тон томо электростанцинуудые нэгэдүүлһэн Сибириин энергетическэ түйлай ехэ системэ хадаа дэлхэй дээрэ үзэгдөөгүй, энергиин ашаг ехэтэй үг узуурын, ороной промышленна хүгжэлтын ба арадай ажахыдахи ажалай бүтээсые нилээд ехээр дээшэлүүлхын хүсэтэй арга нүхэсэл болохо үгэхэ байна. Энэ системэһээ электроэнерги абалга 15—20 жэл болоод байхада 250—300 миллиард киловатт-часта хүргэгдэжэ болохо юм. Тиихэ зуура, энерги ехээр хэрэглэдэг үйлэдбэринүүдые — алюмини, магни, титан, ферросплавнууд болон бусадые үйлэдбэрилгын хүсэ ехэтэй комплекснүүдые үнэгүй энергээр хангахын хажуугаар Сибирскэ системэһээ 30—40 миллиард киловатт-час электроэнерги Уралда үгэхэ арга боломжо бии болохо байна. Энэ хадаа Уралай энергетическэ балансые үндэһөөрнь һайжаруулха арга олгохо юм.

Советскэ Союз энергетикын талаар, социалистическэ ажахын бусад һалбаринуудайхидал адли, тэрээниие шэнэ, техническэ бүри үндэр хэмжээндэ хүгжөөжэ замда бэтаар гараһан байна.

Тиин энэ хадаа уралай ехэ параметрэ хүдэлдэг, хүсэ ехэтэй агрегадуудтай томо электростанцинуудые барижа эхилхэ тухай түбхын түрүүндэ хэлэгдэнэ. Энэ үнгэрэгшэ табанжэл соо 500—600 мянган киловатт хүсэтэй хэдэ зэдэн тепловой электростанци барилгада. Гэбэшье, мүнөө энээгээр хизаарлажа болохогүй. Бүри ехэ хүсэтэй — 900—1200 мянган киловатт хүсэтэй тепловой электростанцинуудые барихэ хэрэгтэй болоно. Түлишэ абал-

гын районуудта тиимэ электростанцинууд баригдажа эхилэнэй. Тус бүридөө 150—200—300 мянган киловатт хүсэтэй турбоагрегадууд ба бүтээсэ ехэтэй котёлнууд тэдээндэ тодхогдохо юм. Томо электростанцинуудые барихада яахадаа үлэмжэ һайн бэ гэхэдэ, дунда зэргын хүсэтэй станцинуудые барилгада орходоо энэ барилгын үнэ ехээр химдаржа үгэхэһөө гадна, энергетическэ хүсэнүүдые ехэдхэлгын темпэ нилээд ехээр түргэдхэгдэхэ байна. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада США-да энергетикын түргэнөөр ургаһан ябадал хадаа хүсэ ехэтэй тепловой электростанцинуудые барижа, тэдээндэ 150—260 мянган киловатт хүсэтэй томо турбоагрегадуудые тодхоһоной ашаар гол түлэб түйлагдаһан байна. Манай энерго-машина-бүтээлгын промышленность хадаа ямаршье хүсэтэй турбина бүтээжэ нэгэ котёлой тодхогдохынь тулада хүсэт турбоагрегадууд болон котёлнуудые хараалагдаһан түгээбэй ёһоор түргэн лэ, олоор гаргадаг болохо уялагатай. Энэ хадаа түлишэ ба мүнгэн зөөри ехээр алмаха арга олгохо байна.

Электрическэ сетьнүүдые хүгжөөлгын асуудал ба энергосистемэнүүдые нэгэдүүлгэ хадаа манай орон дотор энергетикые түргэнөөр хүгжөөхэ талаар техническэ политикын тон шухала зүйлынь болоно. Электро-дамжуулгын системэнүүд хоорондын линиинүүд экономическа талаар түйлай ехэ ашагтай юм. Жэшээнь, Уральска ба Центральна энергосистемэнүүдтэ эгээ ехэ хүсэ нэгэн доро бэшээр гаргаһанай ашаар ба эдэ системэнүүдые нэгэдүүлхэдэ хэрэглэгдэхэ резервын доошолуулагдажа болохо байһанай ашаар нэгэдэмэл системэдэхи тогтоомол ниитэ хүсэн 500 мянга тухай киловаттаар багадхагдажа болохо юм.

СССР-эй Европейскэ хубида энергетическэ нэгэдэмэл системэ байгуулга хадаа арадай ажахыда электроэнергиие эгээ таарүү һайнаар ба арьбилжагатайгаар үгэжэ байха арга олгохо байна. Энэ талаар абажа үзэхэдэ, энергетикэ техническэ бүри дээдэ шатада оруулагдаха болоно.

Энергетическэ шэнэ, тон баян арга нүхэсэлые—ядерна энергиие манай эрдэмтэд болон инженернүүдэй нэнэнэй ашаар үргэн ехэ арга боломжо бии болобо. Энэ арга нүхэсэл хадаа энергетическэ хүсэнүүдые ехэдхэхэ нэмэлтэ ехэ арга боломжо олгоно. Энэ энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар СССР бусад оронуудһаа, тэрэ тоодо США-һаа түрүүлжэ гараа. Дэлхэй дээрэ түрүүшын атомна электростанциие хүдэлгэһэн ба тэрээниие ашаглахэ талаар бии болоһон дүй дүршэл, советскэ эрдэмтэдэй болон инженернүүдэй шэнэ шэнжэлгэнүүд хадаа хүсэ ехэтэй хэдэ хэдэн атомна электростанцинуудай проект зохёохо ба тэдээниие бариха хүдэлмэриие үргэдхэхэ арга боломжо олгоһон байна. Энэ талаар манайда үшөө ямар үлэмжэ һайн эрхэ нүхэсэл бииб гэхэдэ, социалистическэ ажахын эрхэ байдал хадаа амгалан ажал хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан, ороной ниитэ энергобалансда ядерна энергиие үргэнөөр хэрэглэхэ эгээ һайн арга олгоно.

Тиин хэрбээ үнгэрһэн сагые хараадаа абаа һаа, Советскэ Союз электроэнерги абалгын ба энергетическэ бүхы ажахые хүгжөөлгын дунда зэргын хэмжээндэ США-да орходоо һурагтай богони болзор соо хүрэхэ шадабаритай байһанаа харуулаа. Энэ табанжэл соо биднэр электроэнерги абалгые 2 шахуу дахин ехэдхэхэ гэһэн түсэбые бэелүүлжэ, электрофикацииин талаар шэнэ, ехэ алхам хэхэ байнабди. СССР мүнөө энергетическэ машина бүтээлгын өөрын хүсэтэ, улам хүгжэжэ байһан базатай болонхой. Манай орон дотор энергетическэ ресурснуудай байгаалиин запаснууд бодото дээрээ барагдашагүй ехэ юм. Тэдээние ашаглалга улам амжалтатайгаар ябажа байна. Үйлэдбэриие техническэ талаарнь тахалгаарагүй һайжаруулжа шадаха, мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй, наукын хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ арми манайда бии. Эдэ бүгэдэ хадаа энергетикые түйлай ехээр хүгжөөжэ, электроэнергиин талаар арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хэрэгсэлые хангаха хүсэнүүд мүн гэжэ бидэ хүн зоной эрилтые гүйсэд хангаха арга боломжо олгоно.

Электроэнерги абаха талаар США-е ахижа гараха зорилтые Советскэ Союз нилээд богони болзор соо бэелүүлжэ гүйсэд шадаха гэжэ биднэр баттаар хэлэхэ байнабди.

Марксизм-ленинизм—хамагые илагша суртал мүн

Нүхэдүүд! Өөрынгөө саг үеын бодото зорилгонуудтай марксизм-ленинизм хэр зэргэ холбоотой байдагые ажиглаха эли тодоор харуулжа байһан саг үедэ биднэр ажаһууна

гэшэбди. Бодото байдалые революционно ёһоор хүгжөөжэ байна гэжэ харахыемнай марксизм-ленинизм һургадаг. Эгээн түрүү һургаал байһан марксизм-ленинизм бүхы

дэлхэйн гэзэрэл болбосоролдо, хүн түрэлтэнэй общественна хүгжэлтын али бүхы талада ямар ехэ зохёохы нүлөө үзүүлнэб гэжэ түүхын шэнэ шэнэ эрьелтэ бүхэндэ илангаяа эли тодоор харагдана.

«Дэлхэйн гэгээрэл болбосоролой хүгжэлтын гол замай хажуу тээ бии болоһон, ажабайдалһаа таһарһан, хүгжэлдэргүй ямар нэгэн һургаал шэнги удхатай «бүлгэмдэ» адли юумэн марксизмда огто байхагүй, гэжэ философиин түүхэ, социална наукын түүхэ тон элеэр харуулна» гэһэн В. И. Ленинэй үгэнүүд иланга мүнөө үедэ ямар тон зүбөөр дуулдана гэшэб. (Зохёолнууд, т. 19, нюур 3).

Наукын хүгжэлтэтэй ба техникын дэбжэлтэтэй холбоотой манай мүнөө үеын бүхы дэлхэйн гэгээрэл болбосоролой хүгжэлтын шухала туйлалтануудые марксистка һургаал үнэн зүб байһаниие эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Ленинэй «хэлэһэнэй ёһоор «капитализмын техникэ гэшэ ажалһа нииты богоолшолуулха ябадалда хүгжэһэн олониитын эрхэ байдалда үдэрһөө үдэр бүхэндэ улам баттахаяа болино». (Зохёолнууд, т. 19, нюур 42). Энэ үедэ капитализмын гол зүрилдөө,—мүнөө сагай үйлэдбэриин хүсэнүүдэй ба капиталистическэ ёһоной үйлэдбэриин хэрэглэлтэ харилсаануудай хоорондохи зүрилдөөн улам ехэ болоо. Тоосоото элидхэл соо энээн тухайда тон зүбөөр тэмдэглэгдэһэн байна.

Марксистка һургаал түүхэтэ үгэрэнь юун болоноб гэхэдэ, тэрэ хадаа капиталые ажал гэшэ заатагүй илаха ёһотой гэжэ научна ёһоор үндэһэлэн тодорхойлһон байха юм.

«Капиталистическэ байгуулалта гэшэ капиталһаа хүдэлмэришэдэй дулдыданги байха ябадалые улам ехэдхэхэ зуураа, нэгэдүүлэгдэмэл ажалай агуухэ һүр хүсые бии болгоно», «капитализм бүхы дэлхэй дээрэ илаа, зүгөөр энэ илалтань капиталые ажалай диилэн илаха ябадалай эгээл эхиннинь мүн». (В. И. Ленин, Зохёолнууд т. 19, нюур 6 ба 7). Хүн түрэлтэнэй общественна ажабайдалда агуухэ удхашанартай байһан Марксын нээлтые — капиталистическэ дарлалтаһаа мултарулан гаргажа шадаха олониитын хүсэнүүд тухай нээлтые капитализмын түлэг дундаа һалбаржа байха үедэ, Россидахи революционно хүдэлөөнэй эгээн эхиндэ Ленин ниигэжэ тодорхойлон хэлэһэн юм.

Өөрынгөө ажал ябуулгада коммунистнүүдэй партиин хүтэлбэри болгодог марксистско-ленинскэ һургаал агуухэ хүсэтэй ба үнэн зүб байһаниие бүхэдэлхэйн удхашанартай событинууд ба уһар баримтанууд нэгэ үеын ажаһууха зуура гэршэлэн харуулна.

Диалектическэ материализм — марксизмын философи мүн. «Радий, электронууд, элементнүүдэй элидэб янзаар хубилалга гэхэ зэргын естествознаниин эгээн шэнэ шэнэ нээлтэнүүд хүушаран үмхирһэн идеализмда дахяад «шэнээр» бусаха тухай буржуазна философуудай һургаалнуудай байбашье, Марксын диалектическа материализмын үнэн зүбые гайхамшаг тодоор батлан харуулһан юм» гэжэ XX зуун жэлэй эхиндэ Ленин бэшэһэн юм. (Зохёолнууд, т. 19, нюур 4). Мүнөө атом доторхи хүсэнүүдые элирхэйлжэ, тэдэниие гартаа абаад, ашаглажа байһан ябадал хадаа материин шанар шэнжые тодорхойлхо талаар шэнэ амжалта туйлаһыемнай гэршэлжэ зуураа, марксистскэ диалектикын илан мандаһанай агуухэ шэнээ мүн болоно. Энэ хадаа «хүгжэлтэ тухай эгээн хүсэд дүүрэн, эгээн гүнзэгы, али бүхы талаһаань харадаг һургаал юм, саг үргэлжэ хүгжэжэ байдаг материие тодорхойлон тайлбаридаг хүнэй эрдэм ухаанай хүсэд бэшэ байдаг тухай һургаал мүн» гэжэ Ленин хэлэдэг һэн. (Зохёолнууд, т. 19, нюур 4).

900 гаран миллион хүн зонтой олохон оронуудта капиталистическэ общественн үндэһэ һуурияараа һандаран унаһан ябадал, тэндэнь шэнэ, социалистическэ тухалтэйгөөр общественн амжалтатайгаар хубилгажа байһан ушар марксизм-ленинизмын бодото ёһоор илан мандалга гэшэ. ЦК-гэй тоосоото элидхэл дотор заагдаһанай ёһоор, манай саг үеын гол шэнжэ шанарынь хадаа нэгэ орон дотор илаад байһан социализмын улам дэлгэржэ, дэлхэйн системэ болоһон ябадал мүн.

Социализмын лагерьта оролдогшэтэй хэдэ хэдэн оронууд биднэтэй һайн хүршэ ёһоной, хани барисаата харилсаануудтай болонхой. Тэдэнэй олонхинь колониализмын урдаһаа эрид эсэргүүсэн орожо, эб найрамдалай түлөө эдэбхитэй шударгылан тэмсэдэг; зарим нэгэнэйнь промышленна талаараа хүгжэлтэ багатай юм, тиигэбэшье бу-

сад оронуудай дүй дүршэлые анхаралтайгаар шэнжэлэн үзэжэ, өөһэдынгөө арадуудай материална хэмжээг хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тула социална болон техническэ арга замуудые бэдэрдэг байна. Эдэ оронуудай ябуулдаг эб найрамдалда дуратай политика хадаа шэнэ дайн сэрэг үдхэхэ талаар империалистическэ бүлэгөөрхидэй дугташалгые нилээд багадхадаг юм.

Эб найрамдалай түлөө, буу зэбсэг хураахын түлөө, эбтэй амгалантаар зэргэ оршохо байхын түлөө бүхы оронуудай арад түмэнэй үргэн ехэ тэмсэл талаа айхабтар һүртэй хүсэн мүн. Империалистическэ гүрэнүүд тэрээние хараадаа абангүй байжа яашье шадахагүй. Эб найрамдалые аршалан хамгаалагшадай агуухэ хани барисаан харагдаар байтарнай улам улам бэхижэжэ байна. Тэрэ хадаа элдэб эсын амяарданги бодолые болон хизаарлагданги байдалые дабан гаража, арюун сэдьхэлтэй үнэн сэхэ хүнүүдые улам улам үргэн ехээр нягтаруулан жагсаажа байна. Эб найрамдалай түлөө тэмсэһэн хүнүүдэй ниитэ олоороо нэрэмжэтэй хёрхо байха гэшэ амгалан байдалые сахин хамгаалха ба бэхижүүлхэ талаар айхабтар ехэ арга боломжонуудые бии болгодог түүхэтэ шэнэ үзэгдэл мүн.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай ба социализмын хүсэнүүдэй эдыехээр урган хүгжөөд, капиталистическэ байгуулалтын нилээд һулараад, сохигдоод байха үедэ өөһоной хоёр системын — капитализмын ба социализмын агуухэ мүрысөөндэ бүхы дэлхэйн болбосоронгы хүн зон бата найдамтайгаар урагшаа зүдхэн ябажа, хүн түрэлтэнэй һаруул һайхан ерээдүйн түлөө улам эршэтэй шанга тэмсэл хэхэ бүхы үндэһэ баримтануудтай гэшэ. Олониитын шэнэ байгуулалтын ашаа туһада, социализмын ашаа туһада собитиинууд тэрэ зүгтэ дэлгэржэ байна. Тиимэһээ капитализм социализмые яашье даража шадахагүй. Шэнэ общество байгуулха талаар Советскэ Союзда, Хитадай Арадай Республикада ба арадай демократиин бүхы оронуудта түйлагдаһан илалтануудай эли тодо жэшээ дээрэһээ, уласхоорондын байдалай ба политикын талаар Советскэ Союзай болон социализмын лагериин бүхы оронуудай туйлаһан амжалтануудые харуулһан баримтануудай дээрэһээ дэлхэйн арадууд социализмын заатагүй илаха байһанда, капитализмын дарлалтаһаа хүн түрэлтэнэй мултаран гараха байһанда улам бүри ехээр этигэдэг боложо байна.

Общественна хүгжэлтэ тухай марксистско-ленинскэ һургаалай бүхы гол удхань юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа шэнэ түхэлэй социална харилсаануудые, шэнэ социална байгуулалтые хүсэ хэрэглэжэ, ямар нэгэн арга газаа тээһээнь баадхаха ябадалые эрид буруушаадаг, эгээл энээниие коммунистическэ үзэл сурталай дайсад элдэб хүгээр хазагайруулан харуулхые һэдэдэг гэжэ ЦК-гэй тоосоото элидхэл дотор оло тэмдэглэгдэнэ. Советскэ арадай хүтэлбэри болгодог научна социализмын һургаал гэшэ бусад ондоо арадуудта ямар нэгэн түхэлэй олониитын байгуулалта, ямар нэгэн засаг түрэ тулган байха ябадал баадхаха гэһэн оролдолгые буруушаадаг.

Шухала хэрэгтэй ушар баримтануудай тус орон дотор али бүхы талаараа урган бии болоод лэ байхадань, социална хубилалта хэхэ шухала болоод байна гэжэ арад зонойнь һайн этигэхэ, тэрэниие бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байхадань лэ үндэһэн социална хубилалтаһаа нүгөөлэдэнь орохо бодото нууд ба олониитын нэгэ байгуулалтаһаа нүгөөлэдэнь орохо бодото арга боломжонууд бии болодог гэжэ марксизм-ленинизм һургадаг.

Марксистско-ленинскэ наукын эдэ заабаринуудые Советскэ гүрэн хэлбэришэгүйгөөр хүтэлбэри болгон ябадаг. «Революциие зөөлэн абалшалга», «коммунистическэ доботого», «советскэ коммунизмын аюул» гэхэ мэтээр зээрэт түримхэй политика ябуулдаг бүлэгөөрхидэй заха зайгүйгөөр дабтан хэлэдэг баталамжанууд харата муухай хардалга мүн.

Хани барисаанай ба һайн хүршэ ёһоной харилсаануудай политика, эбтэй амгалангаар зэргэлээд оршон байха ба ондо ондоо социална байгуулалтатай оронуудай хоорондо экономическа мүрысөө хэхэ тэһэн ёһо гүримууд биднэй саг зуура гү, али түшаан боложо баримталдаг хэрэг бэшэ. Иимэ политика ба ёһо гүримууд научна социализмын гол заабаринуудһаа хэлбэришэгүйгөөр үндэһэлэн гарадаг, мүн тэрэнэйнь бага[...]ье, эхэнье оронуудай, дүтынье, холынье гүрэнүүдтэй Советскэ гүрэнэй хэһэн харилсаануудай бүхы түүхээр гэршэлэн харуулагдана.

(*Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта*)

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съезд

Нүхэр Г. М. МАЛЕНКОВОЙ хэлэһэн үгын түгэсхэл

Зүгөөр эбтэй амгаланаар зэргэлээд оршон байха гээшэ хоёр талаһаа дулдыдадаг хэрэг мүн гэжэ мартаха ёһогүй. Энэ хадаа гансашье Советскэ Союзһаа бэшэ, харин капиталистическэ дэлхэйн гүрэнүүдһээшье дулдыдаха юм. Эгээл тэдэ оронууд нэгэдэхи империалистическэ дайнай үедэ ехээр хохидоһон манай оронииe бэлээр һабартаа оруулха зорилготойгоор эбтэй амгаланаар зэргэлээд оршон байха ёһо гуримые эбдэһэн юм. Агууехэ Октябрьска революциин илахада американска ба английска засаг баригша бүлэгөөрхид холын хараанай онсо ябуулгануудые хэжэ угтаһаниинь мэдээжэ. Эгээл тэдэнэр манай орондо зэбсэгтэ добтолго эмхидхэһэн юм. Тиимэ болохолоороо, һаяхан мүндэлжэ гараһан хүдэлмэришэн-таряашанай гүрэнэй хүсэд тэнжээгүй байтар, советскэ олониитын системын эгээн түрүүшынгээ шатые ябажа гараашьедүй байхада американска ба английска засаг баригша бүлэгөөрхид уласхоорондын хархис хүсэнүүдые дахуулаад шунахайран ороһон юм. Тэдэнэр революциие һүнөөн даража, манай оронииe таһар удар татаад, колониальна байдалтай болгон унагаахые һэдэһэн байгаа. Харин советскэ орон тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэ хадаа өөрынгөө бүхы түүхэ соо эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха политикые нарин нягтаар ябуулдаг байгаа.

Социализм гээшэ буу зэбсэгэй хүсөөр арад зондо баадхагдажа болохогүй юм, мүн тэрээндэл адли үмхирэн һалажа байгаа хуушанайшье саг үе, хуушанайшье олониитын байгуулалта буу зэбсэгэй хүсөөр удааруулагдажа, бэхижүүлэгдэжэ яашье шадагдахагүй.

Капитализмһаа социализмда дамжан ороло гээшэ дэлхэйн нэгэ олониитын системын ондоо системээр һэлгүүлэгдэхэ түүхэтэ дэбжэлтэ байһан туладаа зэргэлээд удаан саг соо ажабайха, социализм капитализм хоёрой экономическа талаараа мүрысэжэ байха бүхэли үе болоно гэжэ Ленин һургана.

Амгалан ёһоор мүрысэхэдөө социализм илаха юм гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Зүгөөр, «революци нүүлгэн абаашажа» гү, али зэбсэгтэ хүсөөр добтолон орожо илахагүй, харин олониитын ажал эмхидхэхэ талаараа капитализмда орходоо дээдэ шатань байһан туладаа, тиимэһээ капитализмһаа холо үлүүгээр хүн түрэлтэниие ажана һайн байдалтай болгожо шадаха байһан туладаа социализм илаха юм; капитализм гээшэ хохидолто ехэ дайн сэрэг ба дарлалта мүлжэлгэ, үгырэн хооһоролго ба гуйраншалга, расова илгаа ба социальна доромжолго хүн зондо тохёолдуулдаг юм, харин тиихэлээрнь социализм хадаа эб найрамдалай, хани барисаанай ба бэе бэедээ туһалалсалгын үзэлөөр нэгэдэһэн хүн зоной общество мүн болоно. Эгээл тиимэһээ социализм капитализмые илаха юм.

Капиталистическэ байгуулалта гээшэ олониитын байгуулалтын бүри дээдэ шатань болохо социализмаар заатагүй һэлгэгдэхэ юм гэжэ бидэнэр олониитын хүгжэлтын научна һургаалай үндэһөөр, хүн түрэлтэнэй обществын түүхэтэ хүгжэлтын дүй дүршэлэй үндэһөөр мэдэжэ байнабди. Теэд энэ ушар хэзээ, хайшан гээд болохоб, ямар түхэл маягтайгаар социализмда дамжан орохоб гэжэ капиталистическэ оронуудай арад зон өөһэдөө мэдэжэ шиидхэхэ зэргэтэй. Имагтал тэдэнэр өөһэдынгөө гүрэнэй хуби заяае тодорхойлжо шадаха юм. Советскэ Союз ба демократическа лагериин оронууд бусад ондоо гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ ямарааршье хамаархахагүй байна.

Эгээл тиимэһээ амгалан ёһоор болоһон мүрысөөн саашадаа буу зэбсэт хэрэглэхэ мүрысөөндэ гэхэ гү, али дайн сэрэгтэ заатагүй дамжан орохо ёһогүй юм.

Эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха гэһэн хараа бодол уласхоорондын харилсаануудта Советскэ Союзай баримталдаг бодото хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэй тааралдаха зуураа, дэлхэйн шэнэ дайниие зайсуулха арга боломжо хүн түрэлтэндэ нээжэ үгэнэ. Харин эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха ябадалые буруушаагшад дайн сэрэг хэхэ гэһэн гансал хараа бодол урдаа баридаг.

Советскэ гүрэнэй үндэһэ һуури табигша В. И. Ленинэй эгээн түрүүн теоретическэ талаарнь зохёон найруулжа дэбжүүлһэн эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха ёһо гуримые уласхоорондын харилсаануудай үндэһэ һуури болгоо гээшэ һаа, удаан саг соо эб найрамдал хангаха арга боломжо бии гэжэ арадууд мэдэхэ зэргэтэй. Эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха арга боломжо тухай Ленинэй гаргаһан тобшолол советскэ гадаадын политикын эгээн шиидхэхы шухала зүйлынь болодог.

Эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха тухай асуудал хадаа ондо ондоо социальна байгуулалтатай байһан ушарһаа элдэб оронуудай хоорондо мүнөө үедэ заабол дайн сэрэг болохо гээшэ гү, али үгы гү гэһэн удхатай юм. Социалистическэ лагериин оронуудай түлөөлэгшэд дайн сэрэгые зайсуулжа болохо гэжэ харюусана. Эгээл тиимэ ушарһаа бүхы оронуудай хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури болгон, эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха ёһо гуримые тэдэнэр дурадхадаг ха юм.

Энээнтэй дашарамдуулан, дайн сэрэг гээшэ заабол болохо ёһотой бэшэ, тэрэниие зайсуулжа болохо юм, зайсуулхашье ёһотой гэжэ баталхын тула тоосоото элидхэл соогоо нүхэр Н. С. Хрущевой дэбжүүлһэн шухала заабарида дахин дахин анхаралаа табиха зэргэтэй. Эгээл тэрэнь манай саг үеын гол шэнжэ шанар гэдэг шэнэ зүйлые марксистско-ленинскэ ёһоор шэнжэлһэнэй үрэ дүн гээшэ. Тэрэ шэнэ зүйлынь хадаа империализм гээшэ бүгэдые нэгэдүүлдэг дэлхэйн системэ бэшэ болоо гэһэн удхатай юм. Хэрбээ социализмын лагерь, дайн сэрэг хүүлэхэ дурагүй олониитын ба политическэ хүсэнүүд бодото һайнаар эмхидэн жагсаа гээшэ һаа, империалистнуудай дайн сэрэг үүдхэхэ ябадалыень болюулха хүсэтэй юм. Зүгөөр шунахай хүсэнүүдэй дай үүдхэжэ орохо болоо һаань, эб найрамдалые эбдэхэ гэһэн эдэ харата муухай һэдэлгэнүүдтэнь тэдэнэр хүсэтэ шанга сохилто үгэжэ шадаха байна.

СССР США хоёрой хоорондохи харилсаанууд тухай асуудалда тоосоото элидхэл соо ехэ анхарал хандуулагдаһаниинь зүбтэй. Энэншье ойлгостой. Уласхоорондын түгшүүрилые үгы болгохо, буу зэбсэг түхеэрэлгые зогсоохо, шэнэ дайнай аюулые зайсуулха, арадуудай хоорондохи эб найрамдалые бэхижүүлхэ гээшэ СССР США хоёрой хоорондохи харилсаае һайжаруулжа, советскэ ба американска арадуудай хани барисаае лаб һайнаар хүгжөөжэ шадагдаха гээшэ гү гэһэн асуудалһаа гол түлэб дулдыдаха байна.

Элидхэл соо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, СССР США хоёрой хоорондохи харилсаануудые нилээд ехээр һайжаруулха тушаа манай гаргаһан үүсхэл мүнөө дээрээ Америкын Холбоото Штадуудта бодото ёһоор ойлгогдоо, дэмжэгдээгүй байна. Гуримшуулагдаагүй асуудалнуудые дайн сэрэг хэжэ шиидхэхые эрмэлзэдэг хүнүүд США дотор үшөөл хүсэтэй байна гэжэ, мүн тэрэшэлэн эдэ хүсэнүүд Президентдэ ба Правительствода ехэ нүлөө үзүүлһээр байна гэжэ эдэ бүгэдэ гэршэлнэ. Нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэнэй ёһоор, эб найрамдалда дуратайгаар манай гаргаһан эдэ хүсэл эрмэлзэлтэнүүд США-да үнэн зүбөөр сэгнэгдэжэ, хэрэгнай урагшалха аабза гэжэ найдаха байнабди.

Хоёр системын амгалан ёһоор зэргэ оршон байха гээшэ «хүсэрхэлгын» политика гэжэ нэрлэгдэдэг зүйлтэй, мүн тэрэшэлэн бусад ондоо гүрэнүүдтэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн зарим нэгэн гүрэнүүдэй амяарланги сэрэгэй бүлэглэлнүүдые бии болгохо политикатай яашье таарахагүй байһаниинь тон эли.

Эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха гээшэ харилсан ажаллаха, хани барисаатай байха гэһэн удхатай; «хүсэрхэлгын» политика, зарим гүрэнүүдэй амяарланги сэрэгэй бүлэглэлнүүдые бии болгохо политика гээшэ хубааралга, арсалдаануудые улам гүнзэгырүүлхэ, нэгэ зарим гүрэнүүдые нүгөөдэнүүдтэнь эсэргүү шэглүүлхэ гэһэн зорилготой.

«Хүсэрхэлгын» политика гээшэ дэлхэй дээрэ «хүсэнүүдэй тэнсэлдэхэ» ябадал хангаха гэһэн удхатай юм, тэрээнэй үндэһөөр шэнэ дай болгуулхагүй, эб найрамдалые ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ арга олдохо юм гэжэ тус политикые баримталагшад хэлсэдэг. Эдэ мэдүүлгэнүүдэйнь эхинһээ адаг хүрэтэрөө худал хуурмаг байһаниинь элитэ бэшэ аал. Үнэхөөрөөшье, «хүсэрхэлгын» политика гээшэ уласхоорондын түгшүүрилэй гол шалтагааниинь байхаһаа гадна, улам саашаа болоходоо айхабтар ехэ аюул тохёолдуулжа болохо байна. Нэгэ бүлэг гүрэнүүдэй галзуу ехээр буу зэбсэг түхеэржэ, нүгөө бүлэг гүрэнүүдээ стратегическэ талаарнь хүреэлхэ ябуулга хэжэ, тэдэнэй хилэ шадар хэдэн олон сэрэгэй базануудые ба бүхэлэлтэ хэрэмүүдые бии болгожо байхадань, национальна аюулгүй байдалаа али болохо аргаар хамгаалха, өөрынгөө хүсэ шадалые саг үргэлжэ улам ехэдхэжэ байха гэһэн зорилго аюулда орожо байгаа оронуудынь бүхы хэмжээгээр табиха баатай болодог байһаниинь бүгэдэндэ элитэ. «Хүсэрхэлгын» политика бэелүүлһэнэй, эсэстэ «хүсэнүүдэй тэнсэлдэхэ» ябадал туйлаха гэһэн хараа бодол гээшэ харата муухайшье, аюултайшье хараа бодол мүн. Бүхы дэлхэй дээрэ хүсэ хэрэглэжэ мүрысэхэ ябадалай үндэһэн илгаань юуб гэхэдэ, тэрэ мүрысөөн «хүсэнүүдэй тэнсэлдэхэ» арга боломжо бии болгодоггүй, харин сэхэ дэлхэйн дайнда хүргэхэ байна. Энээн тухайда түүхын дүй дүршэл яаха аргагүй элеэр гэршэлэн харуулна. Энэ зуунжэлэй эхиндэ нэгэ талаһаа Германи, Австро-Венгри ба Италиһаа бүридэһэн нэгэдэлэй («гурбан гүрэнэй союз»), нүгөө талаһаа Англи, Франци, Россиһаа бүридэһэн нэгэдэлэй хоорондо бэе бэеһээ булюу ехэ хүсэтэй болохын түлөө тэмсэл хэгдэһэн юм. Энэ тэмсэл юугээр дүүрээ һэм? Дэлхэйн нэгэдэхи дайнаар дүүрээ. Гушаад онуудай үедэ Германи — Итали — Япони гэдэг «гурбалжалһан холбоонкой ба баруун гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэеһээ булюу ехэ хүсэтэй болохын түлөө тэмсэл хэгдээ бэлэй. Энэ тэмсэл юугээр дүүрээ һэм? Дэлхэйн хоёрдохи дайгаар дүүрээ.

Эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха гэһэн хараа бодол «хүсэрхэлгын» политика баримталха ябадалтай яашье эбсэшэгүй юм.

«Хүсэрхэлгын» политика, амяарланги сэрэгэй бүлэглэлнүүдые бии болгохо политика имагтал эб найрамдалые эбдэхэ гэжэ эрмэлзэдэг хүсэнүүдтэ хэрэгтэй юм. Харин бидэнэр дайн сэрэг болгуулхагүйн түлөө, эб найрамдалай хэрэгэй илахын түлөө тэмсэнэбди, тиихэ зуураа хархис хүсэнүүдтэ арад зон бү мэхэлүүлэгдэһэй гэжэ анхаран харанабди.

Эгээл тиимэһээ эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха, бүгэдэниитээрээ буу зэбсэгээ элитэ ехээр хуряаха, аюулгүй байдал хамтаараа сахиха бодото һайн системэ бии болгохо гэһэн эгээн үнэн зүб, дэлхэйн шэнэ, шуһата ехэ дайниие зайсуулха шадалтай политикые «хүсэрхэлгын» политикын урдаһаа эсэргүү шэглүүлэн Советскэ Союз табидаг.

Дайн сэрэг хэхэ гээшые уласхоорондын харилсаануудһаа зайсуулан хаяха, өөрынгөө үтлөөдэрые хүн түрэлтэнэй амгалан тэнюунээр, ба этигэл найдабаритайгаар хаража, үүсхэн зохёохы хизааргүй ехэ арга боломжонуудаа имагтал гэгээрэл болбосоролые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ, хэрэгтэ зорюулхаар эб найрамдалые батадхан бэхижүүлхэ гэжэ бидэнэр үнэн сэдьхэлһээ хүсэнэбди.

Энэ хадаа эб найрамдалые сахин хамгаалха ба бэхижүүлхэ талаар манай баримталдаг хараа бодол мүн. Энээндээ бидэнэр этигэнэбди, бодото дээрэнь бэелүүлхын тула эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудтай нэгэн хамта эрид тэсэмгэйгээр тэмсэхэбди. Хэрбээ империализмын лагериин хара хүсэнүүд эб найрамдалые эбдэжэ, дэлхэйн гурбадахи дайнай гал түймэрые носоожо туршаа һаа, тэдэнэр өөһэдөө бэедээ томдог лэ. Дэлхэйн гурбадахи дайн болоо һаа, дэлхэйн капиталистическэ системые уг үндэһөөрнь буталан һандаргаха байһаниинь лабтай. **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга болоно).**

Нүхэдүүд! Бидэнэр үнэхөөрөө гайхамшагта саг үедэ ажаһууна гээшэбди. Энэ үе эгээн түрүүшээр юугээрээ гайхамшагтайб гэхэдэ, коммунистическэ үзэл суртал баримталагшадай табиһан гол зорилгын амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байһан тухай бүхы оронуудай арад ниитын этигэл найдабари улам улам ехэ боложо байна. Тэрэ зорилгонь арадуудай энхэ амгаланаар һалбаран хүгжэжэ байха арга боломжотой байгуулалтые бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ бии болгохо гэһэн ябадал мүн.

Советскэ хүнүүд өөрынгөө ерээдүйе этигэл найдабаритайгаар, эрэлхэг зоримгойгоор шэртэн хаража байна. Эб найрамдалай, демократиин ба социализмын лагериин бүхы арадуудтай нягта барисаатайгаар ябаһан, түрэл Коммунистическэ партиингаа шалгагдамал хүтэлбэри доро, марксизм-ленинизмын агуусхэ революционно үзэл сурталаар нэгэдүүлэн жагсаагдаһан ба өөрынгөө Центральна Комитедые нягтаар тойрожо жагсанхай манай советскэ арад коммунистическэ общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ илалтануудые туйлан дабшаха. **(Үни удаан үргэлжэлһэн нэрьемэ альга ташалга болоно).**

Турциин правительствода Сов правительствын эльгээһэн

Турциин газар дайда дээрэһээ СССР-эй агаарай хилые дабуулан элдэб бүмбэгэнүүдые табидаг байһан тухай асуудалаар Советскэ Правительство февралиин 4-дэ Турциин Правительствода тусхай ното эльгээбэ гэжэ энээнэй урда тээ манай хэблэлдэ мэдээсэгдэһэн байгаа.

Турциһаа СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол г-н К. Н. Кавур

февралиин 11-дэ
Хэрэгүүдэй Мини
логшо А. А. Громы
заад, иимэ удхат
барюулба:

Советскэ правительствода Турциин правител 1956 оной февралиин 11-дэ эльгээһэн но

Турциин посольство Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствые хүндэлжэ байһанаа мэдүүлхэ зуураа, өөрынгөө Правительствын заабаряар Советскэ Правительствын 1956 оной февралиин 4-нэй № 29 ното дотор хэлэгдэһэн сагай уларилые шэнжэлхэ зорилготой бүмбэгэнүүд тухай иигэжэ мэдээсэхые шухала дээрэ тоолоно:

Бүрин эрхэтэй турецкэ засагаархид американска засагаархидтай нэгэн хамта агаарта дээрэ боложо байгаа атмосфернэ үзэгдэлнүүдые мэдэжэ абахын тула хэдэхэн сагай турша дотор ниидэдэг элдэб бүмбэгэнүүдые табижа, сагай уларилые шэнжэлжэ байна. Эдэ шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдынь сагай уларил ажаглажа байдаг албан тушаалта зургаануудта, мүн тэрэшэлэн мүнөө болохоёо байгаа национальна геофизическэ конференциин хүдэлмэридэшье туһатай байха юм. Эдэ бүхы баримтануудые, эндэ хэрэглэгдэхэ бүмбэгэнүүдэй хамаг бүхы тодорхойлгонуудые, мүн тэрэшэлэн тэдээн соо байха элдэб янзын аппаратурые Турциин сагай уларил шэнжэлхэ Главна Управлени 1956 оной январиин 14-дэ Анатолийска Агентстваар дамжуулан гаргаһан мэдээсэл соогоо элитэ болгон тунхаглаһан юм. Хэрбээ эдэ бүмбэгэнүүдэй турецкэ газар дайда дээрэ ажаглагдан олдоо гээшэ һаа, хайшан гэхэ хэрэгтэйб гэжэ мүн тэрэ мэдээсэл соо заагдаһан юм. Эдэ бүмбэгэнүүдэй ямаршье шэглэлтэйгээр ниидэжэ ябаһыень хинан шалгаха аргагүй байһан дээрэһээ тэдэнэй бууха газарыень зүбөөр тодорхойлжо болохогүй байна гэжэ энэ зар тунхаг гэршэлэн харуулна. Нүгөө талаһаань абажа харахада, сагай уларил шэнжэлхэ зорилготойгоор иимэ бүмбэгэнүүдые хэрэглэхэ гээшэ бүгэдэниитын ёһо заншал болонхой ха юм. Тииһээ тиитэрээ иимэ зорилготойгоор табигдаһан советскэ хэлбэритэйшье олон тоото бүмбэгэнүүд турецкэ газар дайда дээрэ нэгэтэбэшэ олдоһон байгаа.

Иигээд байхадаа, Советскэ Министерствын ното дотор дурсагдаһан тиимэ бүмбэгэнүүдэй советскэ газар дайда дээрэ бууһан тухайнь хэлэхэ болоо һаа, тэдэ гээшэ советскэ агаарай хилые зорюута эбдэхэ гэжэ гаргаһан һэдэлгэнүүд бэшэ, харин ямаршье хорогүй юрын лэ ушарал мүн.

Агаарай аян замда тиимэ бүмбэ-

гэнүүдэй тохёолд
тушаа Министерс
ажаглалтанууд ту
һаа, агаарай зама
дэлгэнүүдтэй ор
туршалганууд аг
хэгдэдэг лэ гээшэ
замда тохёолдо
аюулые зайсуулха
даа абажа, иимэ б
рэгдэнхэй юм гэж
рэгтэй.

Энэ бүхы турша
научна шэнжэтэй
байгаа хадань, мү
бүмбэгэнүүдэй ни
аюул тохёолдоогүй
гөөр тодорхойлогд
ветскэ Правительс
лаараа Турецкэ Пр
гайхаһан юм. Тэрэ
туршалганууд он
харуулагдаһан бай

Зүгөөр элдэб эти
лай гарахагүйн ту
гаархид американск
үтэеэ ойлголсожо, х
байһан техническ
ёһоор советскэ газ
ниидэжэ болохо бү
гэнүүдые табихагү
жээ абаха байна».

Турциин правительствода Советскэ правител 1956 оной февралиин 20-до эльгээһэн но

Февралиин 20-до СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Нэгэдэхи Орлогшо А. А. Громыко Турциһаа СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ посол г-н К. Н. Кавуртай уулзажа, Советскэ Правительствын эльгээһэн иимэ нотые тэрээндэ барюулба:

«СССР-эй газар дайда руу агаарта хөөрэдэг бүмбэгэнүүдые турецкэ газар дээрэһээ табидаг байһан тухай асуудалаар февралиин 4-дэ эльгээһэн нотынгоо харюуда Турциин Правительствын энэ жэлэй февралиин 11-нэй нотые абаһанаа СССР-эй Правительство гэршэлнэ. Тиин энээнтэй дашарамдуулан нигэжэ мэдүүлхые шухалада тоолоно.

Газар нютагые дээрэһээнь буулгажа абаха аппаратура, мүн тэрэшэлэн автоматическаар хүдэлдэг радиопередатчигууд, радиоприёмнигууд болон бусад ашаа шагтагалһан, США-да бүтээгдэһэн олон тоото агаарай бүмбэгэнүүд һүүлэй үедэ Турциин талаһаа СССР-эй агаарай хилые дабуулан ниидхүүлэгдээ гэжэ февралиин 4-дэ эльгээһэн ното дотороо СССР-эй Правительство Турциин Правительствын анхарал хандуулһан байгаа.

Турецкэ засагаархид американска засагаархидтай нэгэн хамтадаа «хэдэхэн сагай турша дотор» атмосферын дээдэ хубинууд руу турецкэ газар дээрэһээ агаарай бүмбэгэнүүдые табидаг байгаа гэжэ февралиин 11-дэ эльгээһэн ното дотороо турецкэ Правительство мэдэрнэ. Гэхэтэй хамта, агаараар бүмбэгэнүүд ниидэхэдээ агаарай аян замда аюул тохёолдуулдаггүй юм гэжэ тэндэ хэлэгдэнэ. Энэнь агаарай хилые эбдэһэн ябадалые сагааруулха ушар шалтагаан боложо үгэхэгүй байна.

Ушар иимэһээ СССР-эй газар дайда руу тиимэ бүмбэгэнүүдые табиха гээшэ Советскэ Союзай газар дайдын ойроо хүртэшэгүй байха ябадалые, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын эрхын бүгэдэниитээр мэдэрэгдэһэн ёһо гуримуудые бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал мүн гэжэ Советскэ Правительство дахяад заана.

Энээнһээ гадна, агаарта хөөрэдэг иимэ бүмбэгэнүүд ниидэхэдээ агаарай транспортда нилээд ехэ аюул тохёолдуулдаг юм гэжэ, мүн тэрэшэлэн тэндэхи районуудай хүн зондошье аюултай юм гэжэ Советскэ Правительствын мэдэлдэ байһан олон тоото баримтанууд, энэ асуудалаар хэдэ хэдэн европейскэ гүрэнүүдэй хэһэн мэдүүлгэнүүд гэршэлжэ үгэнэ. Хэдэн зуун килограмм хүрэтэр ашаа тээһэн агаарай бүмбэгэтэй мүргэлдөө гээшэ һаа, самолёт заатагүй гэмтэн унаха гэжэ хэндэшье һаа эли ха юм. 200—300 килограмм ниитэ шэгнүүртэй балласттай хоёр хайрсаг бүдүүн томо түмэртэ үлгөөтэй байдаг. «Бүмбэгынь автоматическа үгы болгогдоходо» тэрэ ашаань аяар дээрэһээ доошоо шууяса унахадаа гэр байра, телефонно ба электрическэ лининүүдые, элдэб барилгануудые, хүн зониешье гэмтээжэ болохо байһаниинь мүн лэ элитэ. «Бүгэдэниитын ёһо заншал» болоһон сагай уларил шэнжэлхэ ябуултануудта хэрэглэгдэдэг юрын лэ бүмбэгэнүүд тушаан боложо советскэ агаарай хилые дабан гараа гэһэн хэбэртэйгээр Турецкэ Правительствын эльгээһэн ното соохи баталамжанууд тушаа дурдаха болоо һаа, Советскэ Правительство өөрынгөө февралиин 4-нэй ното соо байһан хараа бодолые дахяад баталан хэлэхэ шухала гэжэ тоолоно. Турецкэ газар дайда дээрэһээ советскэ агаарай хилые дабуулан табигдадаг бүмбэгэнүүд сагай уларилай гол зүйлнүүдые—атмосфернэ дараса, агаарай хүйтэн халуунииe, шииг нойтые хэмжэхэ, тодорхойлхо гэхэ зэргын ямаршье аппаратурагүй байдаг гэжэ Советскэ Правительство баһа дахяад Турецкэ Правительствын анхаралые хандуулна. Харин тэдэ бүмбэгэнүүдтэ шагтагалагдадаг 300-гаад килограмм шэгнүүртэй бүхы түхеэрэлгэнь имагтал газар нютагые дээрэһээнь руу буулгажа абаха, хаана ямар газарта ябаһанаа сэхэ тодорхойлхо зорилготой дээрэ дурсагдаһан аппаратураһаа ба тусхай радиотехническэ аппаратураһаа бүридэдэг байгаа.

США-гэй Правительство Советскэ

Правительствын зох
хадань, советскэ аг
тэрүүлэн табигдада
сагай уларил шэнж
рилготой юм, тиимэ
спортдо аюул тохё
жэ тэрэ мэдүүлһэн
дэһэн бүмбэгэнүүд
гөөтэй байһан аппа
тын харахын тула
Нью-Йоркдо, Вашин
тэндэхи гүрэнүүдэй
нуудай зүбшөөлөө
Лондондо, Парижда
эдэ бүмбэгэнүүд ба
тухайдань зохихо та
тула өөһэдынгөө экс
гээхэбди гэжэ Амер
Штадуудай Правите
скэ Правительство д
на. Эдэ бүгэдые Сове
ство Турецкэ Правит
ралда хүргэнэ.

Советскэ Союз ол
бүмбэгэнүүдые барих
ха юм. Эгээл тиимэһэ
вительствын энэ хэл
жын үнэн зүб байһан
раха шухала гээшэ
гүрэнүүдэй правит
хэлсэжэ, мүн тиимэ
бусад ондоошье орон
хээр бэлэн байһанаа
вительство мэдүүлнэ.

Тэрээнһээ гадна, Т
дайда дээрэһээ совет
лые дабуулан табиг
бүмбэгэнүүдые, мүн
гөөтэй байһан апп
рахынь тула өөһэды
тэдые Москва руу эл
гээшэ гү гэжэ Турци
вын һанамжые Совет
ство мэдэхэ хүсэлтэй

Турецкэ газар дайд
ветскэ агаарай хилые
агаарай бүмбэгэнүү
табюулхагүйн тула ө
хэмжээ абаха тухайга
вительствын мэдүүлһ
Правительство анхара

Энэ нотые дары тур
гөө Правительствода
үгэхэб гэжэ г-н К. Н. К
бэ.

Республикын колхозуудта һү һаалгын ябаса тухай 1956 оной февралиин 20-ной мэдээн

Аймагууд	һү һааха түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (литрээр)	Тэрэ тоодо һүүлэй 10 хоног соо һаагдаһан һүн (литрээр)
Зэдын	17,6	201,0	18,5
Сэлэнгын	17,4	269,4	25,0
Хориин	15,4	182,1	15,4
Тарбагатайн	15,3	259,4	37,0
Кяхтын	15,2	201,7	18,3
Иволгын	15,0	216,0	24,4
Прибайкальска	14,9	304,3	38,9
Яруунын	14,3	203,2	19,3
Кударын	14,2	212,6	16,7
Бичурын	13,8	191,3	14,7

Аймагууд	һү һааха түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (литрээр)	Тэрэ тоодо һүүлэй 10 хоног соо һаагдаһан һүн (литрээр)
Кабанскын	12,8	218,1	19,4
Мухаршэбэрэй	12,4	166,8	15,4
Түнхэнэй	11,9	157,5	19,2
Хэжэнгын	11,9	141,6	16,4
Заиграйн	11,8	164,8	23,5
Курумканай	11,2	133,2	13,3
Ториин	10,7	125,3	10,6
Закаменай	10,6	92,8	9,2
Баргажанай	10,4	110,5	10,5
Байкало-Кударын	10,2	179,7	18,6

Баяр баясхала угтаба

Коммунистическэ п
скэ арадай ажабайда
событи болохо партии
материалнуудые Хэжэ
колхознигууд, механиз
ехэ баясхалантайгаар

Эндэхи МТС, колхоз
низатор, малшан бү
хүндэлэлдэ абаһан со
уялганууддайнгаа дүүр
гүүдые гаргажа, шэнэ
абажа байна. Трактор
һабарилха түсэбөө дүүр
гын МТС-эй механизат
лайнгаа эршые улам ш

Мүн Доодо-Худанай
рошиловай нэрэмжэт
шүүд дээшэлүүлэгдэһэ
гануудые абаба.

Ц.

Редактор Д. Л. Л

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства —47-59, пропаганды и переводов — культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00696. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. З